

Človek je zranená dobrota

Bez krízy viery sa nedá rásť, je to súčasť procesu, ktorým sa človek prepracuje k zrelosti

str. 4

Anjel matiek

Rehoľný brat z rehole redemptoristov svätý Gerard je patrón matiek v požehnanom stave

str. 10

Zvestovanie

Nechaj na seba pôsobiť umenie – meditácie nad Caravaggiovými obrazmi

str. 20

Byť na strane víťaza

Neviem, či je v ľudskej prirodzenosti byť na strane víťaza, no určite je to príjemné. Fanfáry, zástavy, heslá a oslavné transparenty vedú k eufórii, k nadšeniu. Triumfalizmus je lákavý, mámi, strháva. Zbohom zdravý rozum, pime, kým sme triezvi...

No práve zostať triezvi, zvlášť v čase potleskov a výskania, je veľmi dôležité. Treba sa totiž zamyslieť, kto je víťaz a čo sa oslavuje. Henry Ford dokonca upozorňuje, že ak chceme poznať pravdu, treba poznať, „čo hovoria a píše porazení“.

Už niekoľko storočí sa oslavuje to, čo vlastne ex post napísal Friedrich Nietzsche v *Radostnej vede* (1882): „Boh je mŕtvy!“ Oslavuje sa, lebo, ako hovorí Fiodor M. Dostojevskij, „ak niet Boha, všetko je dovolené“.

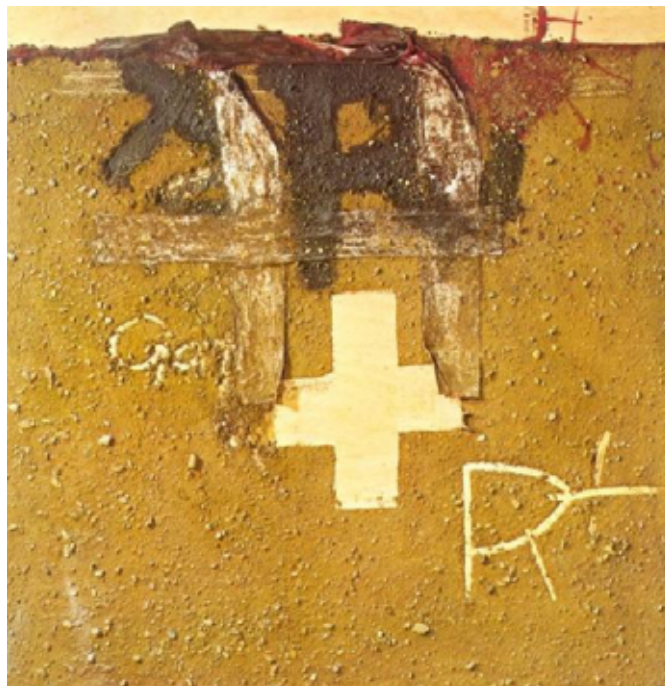
Lenže človek, nech sa tvári ako len chce, Boha niekde, aspoň v tom najväčšom záhybe svojej duše, akosi tuší. Ťažko ho zabiť, aj keď Nietzsche dodáva, že „to my sme ho zabili“. No vzápätí píše: „A čím sa utešujeme, my vrahovia nad všetkých vrahov? To najsvätejšie, čo svet dosiaľ mal, vykrvácalo pod našimi nohmi – kto z nás zmyje túto krv?“ Inými slovami, aj samotný nemecký filozof uznáva existenciu Boha.

A tak sa teraz natiskajú otázky: Ak Boh nie je mŕtvy, čo alebo koho oslavujeme? Je víťaz či porazený? A kto je teda víťaz? Na koho strane vlastne sme?

Zdá sa, že Boh nie je víťaz. Teda – aspoň v ľudskom ponímaní. V ponímaní pompéznych osláv. Bohu sú totiž vzdialené víťazné oblúky s triumfálnym sprievodom. Jeho oblúkom je „ucho ihly“ (Lk 18, 25). No tým rozjarený sprievod neprejde. A tak chceme vyrobiť ohromnú ihlu, aby jej uchom prešla ťava aj s nami na svojom chrbte, a zároveň vychovať plemeno miníťavy. Istota je istota...

Takže ešte raz – kto je víťaz?

Paradoxne ten, kto nás presvedča, že vlastne nejestvuje – „knieža tohto sveta“ (Jn 12, 31; 16, 11). Oslavovať ho priamo je však proti ľudskej prirodzenosti. Málokto totiž uznáva a vie prijať, že diabol je jeho pán, navyše hodný nasledovania. A preto sa Nietzsche mylí – nie Boh, ale diabol je mŕtvy. A s jeho výdatnou pomocou sme ho zabili my, „vrahovia nad všetkých vrahov“. Nie, Boha sme nezabili, len ho neakceptujeme. Zabíli sme, či ešte lepšie – samých seba sme presvedčili, že neexistuje „knieža tohto sveta“. A ten od samého šťastia nad svojím víťazstvom organizuje triumfálne sprievody popod pofidérne víťazné oblúky. Nuž a my, radiac Boha k porazeným, prijímame na nich účasť.

Antoni Tàpies: *Kríž a zem*

Problém je však v tom, že rozmery ťavy a ihly sa nemenia, a tak sa sprievod na počesť „víťaza“ mení na frašku. No v tej hrať už zväčša nemáme záujem, a tak prepadávame zmätku a strácame orientáciu.

A prítom stačí tak málo – na chvíľu sa zbaviť huriavku triumfalizmu. A možno práve vtedy započujeme: „Hľa, stojím pri dverách a klopem. Kto počúvne môj hlas a otvorí dvere, k tomu vojde a budem s ním večerať a on so mnou“ (Zjv 3, 20).

Boh stojí pri mojich dverách aj v čase mojej účasti na triumfálnom sprievode. No kvôli fanfáram a výkrikom jeho tiché klopanie nepočujem. On však trpezlivo klope.

Stačí tak málo – stíchnuť a započúvať sa. A potom „vziať svoj križ a nasledovať ho“ (porov. Mt 16, 24).

A keďže byť na strane víťaza je príjemné, Boh ma ubezpečuje: *In hoc signo vinces*. V tomto znaku zvíťazíš.

To je jediné víťazstvo, ktoré stojí za to.

Podporte časopis VOX

**V roku 2017 ho môžete podporiť
aj poukázaním**

2 % z dane.

Viac informácií získate na www.vox.prikryl.sk

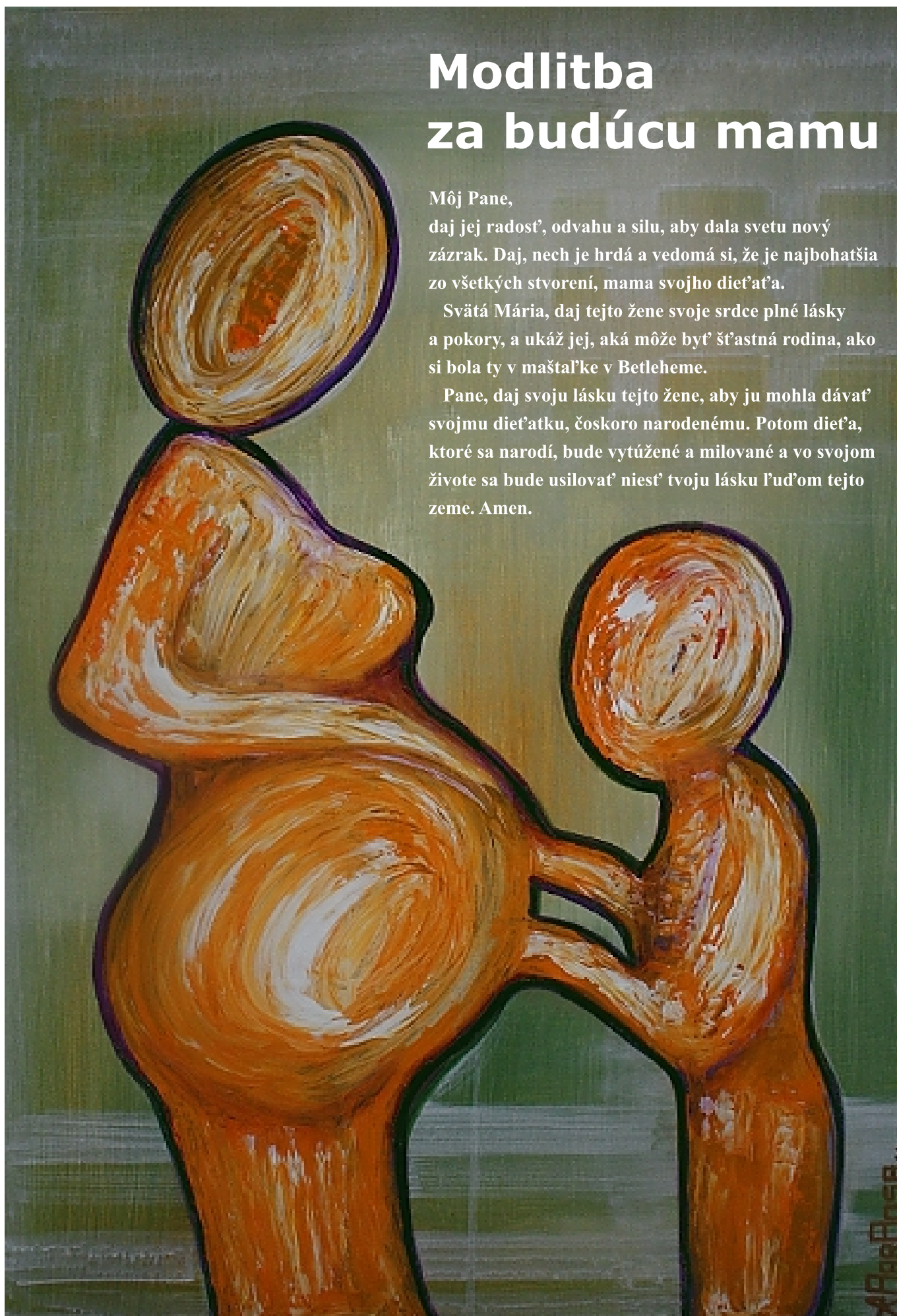
Vox In Deserto

Modlitba za budúcu mamu

Môj Pane,
daj jej radosť, odvahu a silu, aby dala svetu nový
zázrak. Daj, nech je hrdá a vedomá si, že je najbohatšia
zo všetkých stvorení, mama svojho dieťaťa.

Svätá Mária, daj tejto žene svoje srdce plné lásky
a pokory, a ukáž jej, aká môže byť šťastná rodina, ako
si bola ty v maštalke v Betleheme.

Pane, daj svoju lásku tejto žene, aby ju mohla dávať
svojmu dieťaťku, čoskoro narodenému. Potom dieťa,
ktoré sa narodí, bude vytúžené a milované a vo svojom
živote sa bude usilovať niest' tvoju lásku ľuďom tejto
zeme. Amen.

Bez krízy viery sa nedá rásť, je to súčasť procesu, ktorým sa človek prepracuje k zrelosti

Človek je zranená dobrota

Svätý Otec František poskytol obsiahly rozhovor nemeckému týždenníku *Die Zeit*, ktorý vychádza ako príloha rovnomenného denníka. Prinášame skrátenú časť z rozhovoru, ktorý s pápežom viedol v taliančine šéfredaktor magazínu, taliansko-nemecký novinár Giovanni di Lorenzo.

Počet kňazov v Nemecku klesá. Aj veriacich je stále menej, práce je mnoho, ale veľa miest čaká na svoje obsadenie.

Je to veľký problém. Mnohé farnosti sú v rukách schopných žien, hovoríte im *Gemeindeleiterinnen* (pastoračné asistentky – pozn. red.), ktoré pripravujú nedeľnú modlitbu, ale nedostatok povolání je ťažký oriešok. Je to problém, ktorý Cirkev musí riešiť, usilovať sa hľadať riešenie.

Ako?

Pán nám povedal, aby sme sa modlili. Modlitba. Chýba nám modlitba. A potom práca, práca s mladými ľuďmi, ktorých to akokoľvek poháňa do služby druhým. Práca s mladými ľuďmi je veľmi ťažká, ale treba sa jej zhostiť, pretože to od nás žiadajú. Moderná spoločnosť mládež úplne odpísala, v mnohých krajinách mladí ľudia nemajú prácu.

A čo sa týka povolání, je tu ešte jeden veľký problém...

Aký?

Problém pôrodnosti. Ak nemáme mládež, nebudeme mať kňazov. Myslím si, že je to vážny problém, ktorým sa budeme zaoberať na budúcej synode o mládeži, ale nie je to otázka prozelytizmu. Povolania sa nezískavajú prozelytizmom.

Nerozumiem – prozelytizmom?

Áno, prozelytizmom, ako by sme boli dobročinná spoločnosť, ktorá ti udelí členstvo. Dnes získaš mnoho mladých, ale tí ti zajtra zničia Cirkev, pretože nemajú povolanie ku kňazstvu. Dôležitý je výber. A aj bolesť ľudu – vaša bolesť, bolesť vašej dcéry, keď sa pýtate: „*Ako to? Tu nie je kňaz, aby slávil Eucharistiu?*“ Cirkev sa však takto oslabuje, pretože Cirkev bez Eucharistie nemá silu – Cirkev koná Eucharistiu, ale Eucharistia utvára Cirkev. Problém povolání je skutočne závažný.

Povedali ste, že sa treba zamerať na mladých ľudí. Nie je ich však nutné povzbudiť ničím, čo v súčasnosti nie je možné? Napríklad im povedať, že už nie je nutné, aby sa pri voľbe

kňazstva vzdávali citového a sexuálneho života? Možno je také zrieknutie nutné, aby sa niekto stal biskupom, kardinálom, monsignorom, ale nie kňazom.

Opčný celibát prichádza do diskusie práve v tomto kontexte, ale predovšetkým tam, kde je potreba kléru. No opčný celibát nie je riešením.

A *virī probatī*, muži, ktorí navzdory svojmu manželstvu môžu prijať diakonské svätenie, pretože žijú príkladným katolíckym životom?

Musíme sa zamyslieť nad tým, či sú *virī probatī* určitou možnosťou. Potom však musíme rozhodnúť, akých úloh sa majú ujať, napríklad v izolovaných spoločenstvách.

V Cirkvi, teda aspoň v tej, v ktorej žijem, existuje jedno tabu. Ako kňaz, tak aj my, ktorí chodíme do kostola a veríme v Katolícku cirkev, sme veľmi osamotení v krízach viery. Nikdy sa o tom nehovorí. Ako si veriaci môžu navzájom pomôcť?

Bez krízy sa nedá rásť – to isté sa deje v ľudskom živote. Aj biologický rast je ustavičnou krízou. Existuje kríza dieťaťa, ktoré sa stáva dospelým. S vierou je to rovnaké. Keď Ježiš vníma Petrovu istotu, ktorá ma v myšlienkach privádza k mnohým katolíckym fundamentalistom, čo mu hovorí? „*Tri razy ma zaprieš.*“ Peter zaprel, prešiel si ťažkou krízou – a urobili ho pápežom! (*smeje sa*). Kríza je preto súčasť života viery, ak nie priamo každodenným chlebom. Viera, ktorá nevstupuje do krízy, aby rástla, väčšinou zostáva infantilná.

Kríza je teda znakom dospelého veriaceho?

Áno. Stáva sa však dospelým prostredníctvom kríz i ďalšieho.

Zverili ste sa, že ste zažili nielen temné chvíle, ale dokonca okamihy, keď ste sa na Ježiša rozhnevali.

Ale áno, boli to temné duchovné okamihy, keď som hovoril: „*Pane, nechápem.*“

Existujú však nielen temné situácie, ale aj škaredé situácie, ktoré som zavínil svojím hriechom – som hriešnik viem sa nahnevať... No už som si zvykol (*smeje sa*).

Na hriechy?

Pán je Pánom hriešnikov, nie spravodlivých – isto, aj spravodlivých, ale má radšej hriešnikov. Kríza však slúži na rast viery. Bez krízy sa nedá vyrásť, pretože to, čo ťa dnes naplňovalo, tu zajtra už nebude a život ťa vystaví skúške.

No život netvorí len veľké nešťastia, nad ktorými môže človek zúfať. Krízou viery môže byť aj chvíľa, keď človek nevie, či je pravda, že je Boh, Ježiš a tak ďalej. Poznáte aj vy takéto chvíle?

Ale áno. Chvíle prázdnoty. Poznám ich aj ja.

A ako sa potom vrátiť späť k viere?

Viera je dar – dostaneš ho.

Vráti sa späť? Sama od seba?

Prosím o ňu a On odpovie. Skôr či neskôr. Často však je nutné v takej kríze čakať. Vychádzajme však z toho, že viera sa nedá kúpiť.

Myslíte si, že človek je vo svojej prirodzenosti dobrý? Alebo je dobrý a zlý zároveň?

Človek je Boží obraz. Človek je dobrý, ale zároveň bol slabý, vystavený pokušeniu a zranil sa. Je to zranená dobrota.

A tá vyvoláva zlobu?

Zloba je niečo iné, oveľa horšie. V *Biblii*, v *Genezis*, nebol Adam zlý, ale slabý, bol pokúšaný diablom. S prvou zlou vecou prišiel jeho syn Kain, nie však zo slabosti či niečoho iného. Bolo to zo žiarlivosti, závidi, túžby po moci... Taká je zloba vojen. Zloba, ktorú teraz nachádzame v ľuďoch, ktorí zabíjajú, vraždia či vyrábajú zbrane. Tu pracuje zlý duch.

V tomto bode ste veľmi konkrétny. V protiklade k niektorým teológom, aj tých nemeckých, ktorí vidia v diablove len metaforu, ste presvedčený, že diabol existuje?

To je pravda.

Ako si predstavujete diabla?

Neviem, ale aj napriek tomu mi niekedy sťažuje život. Podľa viery je diabol padlý anjel – a tomu verím.

Naozaj tomu veríte?

Áno, to je moja viera. Mnohé pokúšenia, s ktorými musím bojovať, však nezavinil diabol, ale moje slabé stránky. No v mnohých iných má určite svoje prsty.

Mohli by ste uviesť nejaký príklad?

To by ste sa museli spýtať môjho spovedníka... (*smeje sa*)

Čo je podľa vás diablove dielo?

Žiarlivosť, závišť, vojny.

Vykorisťovanie?

Aj vykorisťovanie. Vzburá proti Božiemu dielu, odpor voči človeku ako Božiemu obrazu – to je diablove dielo.

Viete, ja sa s ním nerozprávam.

On sa vari pokúša s vami hovoriť?

Nesmie sa s ním hovoriť! Ježiš nikdy nehovoril s diablom, vždy našiel inú cestu.

Prvý raz, keď sa s ním stretol počas postenia sa na púšti, neodpovedal mu vlastnými slovami, ale slovami *Písma*. Nesmie sa s ním hovoriť, pretože diabol vždy vyhráva – v dejinách stvorenia zvíťazil. Druhý raz mu Ježiš povedal: „*Odíď, satan!*“ – a zahnal ho.

V celom Ježišovom príbehu neexistuje jediný dialóg s diablom. Naopak, Ježiš svojich učeníkov varuje pred svetským duchom, pred mondénnosťou, ktorá je pre nich i pre nás stelesnením diabla, vládcu tohto sveta.

Máme teda v prípade niekoho, kto zabíja a ničí, hovoriť ešte o človeku, alebo už o diablove?

Človek sa môže prezliecť za diabla, môže sa dokonca za diabla považovať a zapredať mu dušu, ale naďalej zostáva Božím obrazom. Na to nesmieme zabúdať.

Myslíte si, že by Boh nakoniec mohol odpustiť masovým vrahom, akými boli Hitler alebo Stalin?

Neviem, je to možné... Neviem. No môžem vám povedať niečo, čo ma hlboko zasiahlo. Vo Vézelay v Burgundsku, kde sa začína svätjakubská cesta, stojí Bazilika sv. Márie Magdalény. Na jednom stĺpiku je vytesaný obraz obeseného Judáša a z druhej strany Dobrý Pastier, ktorý ho nesie na svojich pleciach. Takto stredovekí mnísi vyučovali teológiu. Boh odpúšťa až do poslednej chvíle.

Musí ho však človek požiadať o odpustenie?

Prinajmniej musí cítiť ľarchu svojich hriechov. Netvrdím, že Judáš je v nebi a bol spasený. No tiež netvrdím opak. Len hovorím: Pozriete sa na ten stĺpik a na to, čo si mysleli stredovekí mnísi, ktorí učili ľudí katechizmus svojimi sochárskymi dielami. A pozrite sa aj na *Bibliu*, v ktorej stojí, že sa v Judášovi hnulo svedomie a šiel za veľkňazmi. *Biblia* používa slovo „*lútosť*“. Judáš možno neprosil o odpustenie, ale bolo mu to ľúto.

Má modlitba nejaké obmedzenia?

Je nutné sa modliť za niečo dobré. Napríklad: Pomôž mi, aby som mal dosť peňazí pre svoju rodinu a vydržali sme do konca mesiaca, nech nám nechýbajú – to je správne. No: Pomôž mi, aby som mal dosť peňazí a aj veľa moci – to nie je správne. Je možné o to žiadať, ale... Tu sa totiž prosí o niečo, čo sa uberá cestou mondénosti, moci tohto sveta. Ježiš na záver Poslednej večere povedal svojim učeníkom, že za nich prosil Otca. Neprosil, aby ich vzal zo sveta, ale aby ich chránil od Zlého, od svetského ducha. Nemáme prosiť o nič, čo patrí tomuto svetskému duchu – pýcha, moc, nadvláda. Je treba prosiť o to, čo tento svet buduje, vytvára bratstvo a pokoj, dodáva dobro.

V súčasnosti sa množia obavy o súdržnosť spoločnosti. Rozmáha sa pravicový populizmus a hnutia ohrozujúce demokraciu. Aké postoje by mal zaujať kresťan?

Pojem *populizmus* bol pre mňa zavádzajúci, pretože v Latinskej Amerike má iný význam. Miatlo ma to, pretože som mu dobre nerozumel...

Spomeňte si len na rok 1933, po páde Weimarskej republiky: Nemecko bolo zúfale, k tomu kríza tridsiatych rokov. A jeden mladý muž zrazu vyhlási: „*Ja môžem, ja môžem, ja môžem!*“ Volal sa Adolf – a ako to dopadlo? Podarilo sa mu presvedčiť národ o tom, že on to dokáže. Za populizmom sa vždy skrýva mesianizmus. Vždy. A tiež sa ospravedlňuje tým, že je nutné uchovať národnú identitu.

Mesianizmus, pretože chýba iné pravé svedectvo...?

Hmm... pravé svedectvo. Možno je to tak, nemyslíte?

Prečo nám chýbajú veľké politické vzory?

Keď významné povojnové osobnosti – Schuman, Adenauer – mysleli na európsku jednotu, nepredstavovali si ju ako niečo populistické. Mali na mysli bratstvo celej Európy, od Atlantiku až k Uralu. Veľkí lídri sú presne takí – sú schopní usilovať sa o dobro svojej krajiny bez toho, aby ju stavali do stredu. Bez toho, aby boli mesiási. Populizmus je zlý a zle sa to s ním skončí, ako nám to ukazujú minulé storočia.

Vnímate súčasnú situáciu podobne ako rok 1933? Používate totiž pojem „tretia svetová vojna“...

Áno, je to zrejme, pretože sa to skutočne týmto smerom uberá.

V akom zmysle?

Celý svet je vo vojne! Spomeňte si na Afriku.

To sú však menšie konflikty.

Práve preto hovorím o tretej svetovej vojne na úseky, na etapy. Spomeňte si na Ukrajinu, ktorá je v Európe, na Áziu, na drámu irackého Sindžáru...

Prečo však používam slovo *vojna*? Ku všetkému totiž dochádza s použitím moderných zbraní a je celá zostava zbrojárov, ktorá tomu napomáha. Je to vojna. No – a to zdôrazňujem – tým nechcem povedať, že situácia je rovnaká ako v roku 1933. To bol príklad, ktorý som uviedol na vysvetlenie populizmu.

Obávate sa súčasnej populistického vlny v celom svete?

Aspoň v Európe asi áno. O Európe si myslím to, čo som vyslovil v troch príhovoroch o Európe, a nechcem k tomu nič dodávať. Boli to dva moje príhovory v Štrasburgu a jeden, keď som dostal Cenu Karola Veľkého. Prijímal som ju tu vo Vatikáne a prišlo mnoho predsedov vlád a niekoľko hláv štátov. Nerád dostávam vyznamenania, toto však bolo jediné, ktoré som prijal, pretože na mňa veľmi naliehali. Povedali mi: „*Európa potrebuje, aby ste jej niečo povedali.*“ A tak som súhlasil. Štyria rečníci predou mnou vyslovili všeličo oveľa ostrejšie, silnejšie a energickejšie.

Vtedajší predseda Európskeho parlamentu Martin Schulz hovoril o kríze migrantov a nazval ju „epochálnou výzvou“. Európske hodnoty sa sponchyňujú a je nutné za ne bojovať... Áno, boli odvážni...

Máte dojem, že potrebujeme v tejto chvíli vzory, vzory akým ste vy, vzo-

ry také veľké, že si človek pripadá rozdrvený ťarchou očakávania?

Ja si však nepripadám ako výnimočný človek. Vnímam ako nespravodlivé, keď sa do mňa vkladajú prehnané očakávania. Nehovorím, že by som bol chudák, to nie, ale som obyčajný človek, ktorý robí, čo môže. A keď mi niekto o mne ktoviečo hovorí, nerobí mi to dobre.

Tvrdíte to aj za cenu toho, že sklame množstvo spolupracovníkov z vatikánskej kúrie, ktorí potrebujú dokonalého otca?

Taký otec neexistuje, pretože Otec je len jeden...

Všetci rodičia sú hriešnici, vďaka Bohu, pretože nás to povzbudzuje, aby šli ďalej a dávali život v tomto sirotskom čase, ktorý potrebuje otcovstvo. Som hriešnik a chybujem. Nezapúdajte, že idealizácia človeka je subtilným prejavom agresie; je to cesta, ako na druhého jemne zaútočiť. Keď ma niekto idealizuje, vnímam to ako napadnutie.

Útoky pochádzajúce z Vatikánu sa vás osobne dotýkajú?

Nie. V tomto ohľade môžem úprimne vyznať, že od chvíle, keď ma zvolili za pápeža, ma neopustil pokoj. Chápem, že sa niekomu nemusí páčiť moje konanie, a to ho oprávňuje na jeho názor. Existuje veľa spôsobov myslenia a odlišné názory sú prípustné, ľudské a obhacujúce.

Je dobre, že sa viete na mnohých atakoch zasmiať.

Denne prosím modlitbou sv. Tomáša Mora za zmysel pre humor. A Pán mi nikdy nevzal pokoj a dopriava mi dostatok zmyslu pre humor.

(Krátene)

GIOVANNI di LORENZO
(Snímky: CNS, Crux, archív)

Rozmáhajúci sa sekularizmus necháva stále menej priestoru na zdieľanie transcencie

Je *Biblia* učebnicou politiky?

Tvrdenie, že politika je veda, znie nevierohodne, ak nie úsmevne. Podľa doteraz užitočného aristotelovského rozvrhu ľudského vedenia však patrí vedľa etiky a ekonómie do tej istej skupiny takzvaných praktických vied.

Praktické vedy sa usilujú o poznanie, ktoré usmerňuje človeka na dobré správanie (*praxis*), individuálnemu či spoločnému, v prípade politiky na to spoločné a pre spoločné dobro. Takéto vymedzenie politiky možno vyvola ironický úsmev.

CHÝBAJÚCE POZNANIE

Slovo *politika* v súčasnosti totiž označuje len akúsi techniku, ba profesiu, ktorou je v prípade demokracie len rétorické umenie vydobývania súhlasu poslucháčov. Čím sú poslucháči menej vzdelaní a aj vychovaní, nie však v politike, ale predovšetkým v logike, dejepise a v etike, tým je ľahšie vymámiť z nich súhlas.

Ako vedná disciplína už neexistuje politika, ale len jej derivát – politológia. Tá sa však už neusiluje poznať, čo určuje konkrétne, spoločenské správanie vo vzťahu k dobru, a preto miestami pôsobí dojmom bohapustého tárania. Vytvára však ideálny priestor na manipuláciu.

Kam sa však podelo ono špecifické poznanie, ktoré určuje dobré ľudské správanie sa obce, teda *polis*? Čo je jeho obsahom, a existuje vôbec také poznanie? Alebo z druhej strany: Motivuje sa vôbec súčasné politické dianie nejakým poznaním? Je možné niekde dôjsť k tomuto poznaniu? A kde? Aký vzťah majú k tomuto poznaniu politici? Sú politické kroky v národnom i medzinárodnom meradle vôbec ešte zrozumiteľné? Nepanuje skôr dojem,

že nijaké takéto poznanie neexistuje? Nie je politické dianie len spontánne, podobne ako napríklad prírodné, chemické či v najlepšom prípade biologické procesy?

NUTNOSŤ ODPOVEDE

Ak by to tak bolo, potom by mu chýbali rozum a sloboda, a teda punc človečenstva. A skutočne sa zdá, akoby z mediálneho vykresľovania politického diania vychádzal práve takýto ponurý obraz sveta. Zaradiť sa doň by však znamenalo rezignovať na vlastnú ľudskosť a človečenstvo.

Bola by to však rovnaká chyba, ako podľahnúť utopickému dojmu, že svet nutne smeruje k lepším zajtrajškom svojimi vlastnými, teda ľudskými silami. Totalita a anarchia sú dve strany toho istého rizika, dve strany tej istej mince, ktorá sa stala obeživom novoveku a motorom spoločenského pokroku.

Táto falošná mena je základom globálnej ekonomiky, produktom ľži a nástrojom moci, ktorá predstiera, že splní mesiášsku nádej v priebehu dejín.

ZÁSADNÁ OTÁZKA

Zásadná a v súčasnosti veľmi aktuálna otázka pre veriaceho teda znie, či je *Biblia* učebnicou politiky. Keď totiž ide o prírodné vedy, táto rola sa *Biblii* upiera pomerne často, no keď ide o politiku, vládne tu značná nejasnosť.

Táto otázka sa však nedá zodpovedať mimo kontextu náboženskej, presnej-

šie kresťanskej viery. Vyhýbať sa odpovedi by bola chyba, ktorá môže viesť až k odpadnutiu od viery, pretože rozmáhajúci sa sekularizmus či mondénosť ponecháva stále menej priestoru na zdieľanie transcencie a stáva sa stále silnejšie hermeticky uzavretou bázou spoločenskej komunikácie.

DVE MOŽNOSTI

Je teda *Kniha kníh* návodom na politické usporiadanie ľudskej spoločnosti? Alebo inými slovami: Splynie príchod Božieho kráľovstva s nastolením globálneho politického zriadenia?

Posledná otázka však zahrňuje v sebe jeden nepravdivý predpoklad, že totiž globálne politické zriadenie musí byť nutne spravodlivé. A práve to je najsilnejšie pokušenie pre kresťanskú vieru. Alternatíva spravodlivého politického usporiadania pozemského života spoločnými ľudskými silami stojí v priamom protiklade k veľkonočnej zvesti Ježiša Krista.

Falšovanie očakávaného kráľovstva malo v dejinách mnoho podôb a ustavične sa „zdokonaľuje“ v tom, ako učiniť odmietnutie pravdy o Božej láske príťažlivejšie než jej prijatie. Silnie ilúzia, že pravým kresťanstvom je ono politické, sekularizované mesiášstvo. Zároveň však dochádza k stále väčšej polarizácii, takže nakoniec zostanú len dve možnosti: spása Božou milosťou, alebo zavrhnutie vlastnými silami.

MILAN GLASER, SJ/RV
(Snímka: archív)

Duchovné rady klasikov spirituality Evagria Pontica a Jána Kassiána

Pôstna bdelosť

Z času na čas treba skontrolovať náš duchovný stav a ubezpečiť sa, či sa v našom vnútri nenachádzajú zárodky vážneho duchovného ochorenia.

Je bežnou vecou, že človek, ktorý prekročil istú vekovú hranicu, si potrebuje z času na čas prekontrolovať svoj zdravotný stav a absolvovať niekoľko vyšetrení, aby sa ubezpečil, že všetky dôležité orgány pracujú v norme. Keby sa takáto preventívna kontrola dlhodobo zanedbávala, hrozilo by, že prípadná dysfunkcia alebo začínajúca choroba prerastie do vážneho ochorenia.

Doteraz mám v živjej pamäti prípad mladej ženy, ktorá odmietala takéto preventívne kontroly aj napriek tomu, že cítila bolesti. Interpretovala ich len ako reumu, zdedenú po rodičoch. Keď sa ju podarilo presvedčiť absolvovať vyšetrenie, bolo už neskoro. O šesť mesiacov zomrela na rakovinu kostí.

Podobné je to aj v duchovnom živote. Evagrius Ponticus a Ján Kassián hovoria o tom, že tieto zárodky duchovných chorôb majú svoj pôvod v pokúšaní zlého ducha, ktorý má svoju taktiku, ako sa postupne zmocniť človeka. Obaja sa zhodujú v tom, že zlý duch pokúšaním narúša prirodzené potreby človeka tak, že ich znásobí do rozmerov vášne a žiadostivosti. Hovoria o ôsmich oblastiach. My si všimneme tri z nich.

POTREBA JEDLA

Prvou z napadaných oblastí zlým duchom je prirodzená potreba jedla, ktorú chce pokušiteľ znásobiť na obžerstvo a maškrtnosť. Evagrius Ponticus hovorí, že nie náhodou je to prvá z oblastí, na ktorú nepriateľ nasej duše útočí. Množstvo vybraných jedál nesýti podľa neho len telo, ale aj zmyselnosť a túžbu po peniazoch. Podobne ako oblak zatieniť lúče slnka, tak presýtenosť zatieniť myseľ človeka.

Aj Ján Kassián je presvedčený o tom, že striedmosť v jedení súvisí s čistotou tela, reči, myšlienok a citov. Podľa neho sa však nedá predpísať a ani zadefinovať množstvo a kvalita jedál pre jednotlivé osoby. Z dôvodov rôzneho veku, chorôb a fyzickej dispozície odporúča nepredpisovať v oblasti pôstu nič konkrétne, ale dáva všeobecné odporúčenie striedmosti. Radí, aby sa každý človek vyhýbal presýtenosti. Nebol zástancom veľkých pôstov, ale na dosiahnutie duchovnej bdelosti odporúča každodenný pôst. Tak ako by nemala chýbať v našom živote každodenná modlitba, tak by tam nemalo chýbať drobné sebazaprenie v jedle. Jeho základné pravidlo zdržanlivosti znie: „Nenechať sa oklamať pocitom plného žalúdka a ani priťahovať príjemnosťou chuti.“ Odporúčal vyhýbať sa dvom extrémom: prílišnému pôstu a nadmiernemu jedeniu. Podľa neho sa človek oberie o duchovnú bdelosť a vnímavosť rovnako prílišným pôstom, pretože telo zoslabne, ako aj nadmerným jedením. Hovorí o tom, že myseľ človeka sa neopije len vínom, ale aj presýtenosťou.

Jedlo by sme teda podľa Jána Kassiána mali užívať podľa zásady *natol'ko* –

nakol'ko. Natol'ko a v takej miere ho prijímať, nakoľko si to vyžaduje naše zdravie a naša fyzická konštrukcia. Natol'ko sa ho máme zriekať, nakoľko v nás vzbudzuje maškrtnosť, chtivosť a žiadostivosť.

NEČISTÉ MYŠLIENKY

Druhou z prirodzených oblastí človeka, ktorú chce pokušiteľ priviesť do vášnivej podoby, je túžba po rodine a potomstve. Evagrius Ponticus preto varuje pred duchom nečistoty, ktorý ako choroba zachváti celého človeka. Na jeho objasnenie používa drobné obrázky svojich čias.

Nečisté myšlienky sú podľa neho ako jedovatý šíp. Nielenže zraní telo, ale ho otrávi. Infikuje jed do celého organizmu. Nečistá myšlienka je nebezpečnejšia ako oheň, pretože keď sa človek priblíži k ohňu, cíti páľavu a spontánne sa vzdiali, ale nečisté myšlienky sprežívajú príjemné pocity, od ktorých nie je ľahké odísť a vzdialiť sa. Hovorí, že tak, ako olej lampy živí oheň, ktorý horí, tak nečisté myšlienky živí žiadostivosť tela.

Evagrius Ponticus dáva i niekoľko celkom praktických rád: „*Nezaoberaj*

»»

Evagrius Ponticus (Evagrius z Pontu), nazývaný aj Evagrius Osamelý (345 – 399), bol kresťanský mních a askéta. Ako žiak niekoľkých vplyvných cirkevných predstaviteľov, vrátane Bazila Veľkého, Gregora Naziánskeho a Macaria Egyptského, sa stal jedným z najvplyvnejších teológov koncom 4. storočia. Okrem iných bol učiteľom aj Jána Kassiána.

Ján Kassián (cca 360 – cca 430-435), žiak sv. Jana Zlatoústeho, výrazne ovplyvnil podobu západného mníšstva. Považuje sa za najväčšieho exponenta a najvplyvnejšiu postavu pred svätým Benediktom. Pre mníchov napísal množstvo duchovných poučení; jeho spisy sa stali po *Svätom písme* najčítanejšími knihami v kláštoroch.

sa dlho zlými – nečistými myšlienkami a nevracaj sa k obrazu, ktorý ti priniesli. Ako prišli, tak ich nechaj aj rýchlo odísť. Ak to neurobiš, zapália v tebe oheň žiadostivosti, ktorý ťa spáli skôr, ako sa nazdáš. Malá iskra je schopná zapáliť veľký oheň, ak je v prostredí suchého raždia.“ Tak je to aj s človekom citlivým na tieto myšlienky. Maličký podnet v ňom vyvolá vzblknutie veľkého ohňa.

Ján Kassián veľmi často zdôrazňoval slovíčko *bdelosť*. Dlôrazne opakoval: „Všetku svoju bdelosť zameraj na stráženie svojich očí, ale nemenšiu bdelosť venuj stráženiu svojho vlastného srdca.“

Tu Ján Kassián odporúča niekoľko rád. Pri pokušeniach, ktorým sa nikto z nás nevyhne, hovoril, že niekedy má význam venovať istý čas pozorovaniu stratégie nepriateľa našej duše, aby sme ju lepšie poznali a vedeli čeliť ďalším nebezpečenstvám. Takto potom môžeme poznať taktiku nepriateľa, podobne ako poznáme tvrdý predmet, ktorý sa odtlačí do mäkkej hmoty. Pri nečistých myšlienkach však treba vždy konať veľmi radikálne. Treba ich hneď odhodiť bez toho, aby sme sa nimi zaoberali či ich hlbšie skúmali. K tomuto okamžitému prerušeniu nám môže pomôcť strelná modlitba, alebo dokonca nejaká práca či stretnutie.

TÚŽBA PO MAJETKU

Tretím nebezpečenstvom je prirodzená potreba istého materiálneho zabezpe-

čenia. Aj túto prirodzenosť diabol narúša a dáva ju prerásť do nezriadenej túžby po majetku a peniazoch. Láska k peniazom je podľa Evagria Pontica koreňom každého zla.

Výraz *koreň zla* nepoužíva náhodou. Ovocie, ktoré oberáme zo stromu, je na konári, ktorý vychádza z koreňa. Ak je ovocie zlé, nestačí odrezať konár, lebo on opäť vyrastie. Cely koreň takéhoto stromu je zlý. Tak je to aj s lakomstvom a túžbou po peniazoch. Nestačí z času na čas niečo podarovať a tváriť sa pri tom veľkodušne. Je potrebné pestovať nenaviazanosť a istú slobodu od vecí.

Sv. Ignác z Loyoly neskôr na označenie tejto nenaviazanosti na veci použí-

va slovíčko *indiferencia*. Hovorí o používaní vecí už spomínaným spôsobom *natolko – nakoľko*. Užívať ich len natolko, nakoľko pomáhajú dosiahnuť cieľ, pre ktorý je stvorený, ale natolko sa ich zriecť, nakoľko mu v dosahovaní tohto cieľa prekážajú. Indiferencia môže chýbať aj rehoľnej sestre, ktorá vlastní len minimum osobných vecí, ak je na ne úzkostlivo naviazaná. Naopak môže ju mať človek, ktorý sice disponuje veľkým množstvom peňazí a vozí sa v luxusnom aute, ale ak treba, vie sa toho všetkého vzdať s ľahkým úsmevom.

PETER DUFKA, SJ/RV
(Snímky: archív, net)

Rajský rebrík

Rajský rebrík sa považuje za jedno z najplyvnejších diel kresťanskej asketiky.

Sv. Ján Klimak sa narodil asi v roku 575 a žil 40 rokov ako pustovník na úpätí hory Sinaj. Napísal významné dielo, ktoré je vo východnej tradícii známe ako *Rebrík božského výstupu*, *Osvietenie duše* či *Duchovné tabule!!*. Na Západe sa nazýva *Rebrík do raja* či *Rajský rebrík* (gr. *Klímax tu Paradeísu*). V tom diele sa v 30 kapitolách (stupňoch rebríka) opisuje duchovná púť na ceste od zrieknutia sa sveta až po dokonalosť v láske.

Ján Klimak napísal dielo na naliehanie predstaveného kláštora Raithú na Sinaji a je kompletným traktátom o duchovnom živote, v ktorom sa opisuje cesta mnícha od oslobodenia sa od sveta až po dokonalosť v láske. Predstavený kláštora chcel „rebrík, ktorý vyvedie až k nebeskej bráne tých, ktorí sa rozhodnú pre rehoľný život, a umožní im kráčať bez škôd a pokleskov a bez prekážok zo strany zlých duchov a vládcov temného sveta.“

Rajský rebrík je cesta, vinúca sa cez tridsať stupňov k dokonalosti, medzi sebou navzájom poprepájaných. Je to akýsi návod pre toho, kto sa rozhodol vystúpiť zo starého spôsobu ži-

vota k vrcholom kontemplácie a lásky. Počet stupňov sa inšpiruje tridsiatimi rokmi, ktoré Ježiš strávil v tichu Nazareta. Rebrík do raja vskutku obsahuje tridsať kapitol, pričom každá kapitola vysvetľuje jeden stupeň.

Na začiatku je radikálne rozhodnutie zrieknuť sa sveta a všetkých vonkajších a vnútorných väzieb, ktoré človeka k nemu pútajú (1 – 3). Potom je nutné vybudovať základné predpoklady na nový život: poslušnosť, úprimné pokánie, pamätanie na smrť a skrúsenosť srdca (4 – 7). Zároveň treba začať pracovať na odstraňovaní prekážok, ktorými sú hnev, nestriednosť v jedle, erotická nevyváženosť, lakomstvo, necitlivosť, pýcha (8 – 23). Táto prax privedie mnícha postupne k životu v jednoduchosti, v pokore a vo svetle, ktoré je potrebné pre rozlišovanie myšlienok, vášní a cností (24 – 26). Vytúženým závršením výstupu je život v sústredení a pokoji, modlitba, sloboda od vášní a láska, čím sa dosahuje intímna jednota s Bohom (27 – 30).

-red-
(Ilustrácia: *Rajský rebrík*, 12. stor.)

Rehoľný brat z rehole redemptoristov sv. Gerard je patrón matiek v požehnanom stave

Anjel matiek

V roku 1955, pri dvojstom výročí smrti sv. Gerarda Majellu, prišli do Vatikánu z mnohých častí sveta žiadosti, aby bol tento svätec vyhlásený za patróna matiek v požehnanom stave, pretože mnohým ženám sa pri pôrodných ťažkostiach dostalo na jeho orodovanie zvláštnej pomoci.

Nielen vo svojom rodnom kraji na juhu Talianska sa svätý Gerard teší veľkej popularite ako patrón matiek v požehnanom stave. Eamonn Duffy, ktorý pôsobí ako profesor histórie kresťanstva na Cambridgeskej univerzite, si pamätá, aký bol „ohúrený obrovským množstvom žien v pokročilom štádiu tarchavosti“, keď sa ešte ako chlapec zúčastnil v roku 1950 novény k svätému Gerardovi v rodnom Dundalku.

Aj v súčasnosti mnohé ženy považujú za povinnosť v čase, keď nosia pod srdcom dieťa, navštíviť svätcov hrob v Materdomini a vyprosiť si pomoc pri pôrode, ako aj ochranu pre seba i svoje dieťa na celý život. Odhaduje sa, že každoročne sem príde viac ako milión pútničiek a pútnikov.

Mnohé nemocnice pomenovali po sv. Gerardovi svoje oddelenia, dovoľávajú sa jeho pomoci a ochrany, najmä pre mamičky a bábätká. A tak sa niet čo diviť, keď v spomínanom roku 1955 začali prichádzať do Vatikánu petície, aby *Anjela matiek*, ako začali veriaci spontánne sv. Gerarda nazývať, pápež vyhlásil za patróna matiek v požehnanom stave, podporili svojimi podpismi mnohí kardináli, biskupi, ba dokonca aj lekári, a to nielen z kresťanských krajín, ale napríklad i z Japonska.

GERARDIELLO

Gerard Majella (tal. Gerardo Maiella) sa narodil 6. apríla 1726 v Muro Luicano v južnom Taliansku, v zbožnej rodine krajčira Domenica Majellu. Mal dvanásť rokov, keď mu zomrel otec.

A hoci mladý Gerard nastúpil za učňa k zbožnému krajčirovi Pannutovi, ktorý mu nikdy nebránil zúčastniť sa na svätej omše či na iných pobožnostiach, cítil v sebe volanie vstúpiť do kláštora. A tak po svojom vyučení, ako 15-ročný, zaklopal na dvere kapucínov. A hoci páter Bonaventura Galella, brat Gerardovej matky Benedetty, bol predstaveným miestnej provincie, neodporúčal prijať svojho synovca. Dôvod bol prostý – nízky vek, no najmä chabé Gerardovo zdravie.

Gerardiellovi, malému Gerardovi, ako ho ľudia pre jeho skromnosť a sympatické vystupovanie nazvali, sa podarilo získať miesto komorníka u lacedonského biskupa Claudia Albinho. Mnohí však boli presvedčení, že kvôli ťažkej povahe biskupa, tak ako jeho predchodcovia, v službe dlho nevydrží. Zbožnému mládenkovi však biskupská rezidencia vyhovovala. Mal tu možnosť v samote venovať čas Bohu a časťami adoráciami pred svätostánkom si vytváral určitú náhradu za kláštor, po ktorom tak veľmi túžil.

Keď v lete 1744 biskup náhle zomrel, Gerard sa vrátil domov k matke.

REHOĽNÍK

Gerard opäť poprosil o prijatie k bratom kapucínom. Ich odpoveď sa však nezmenila: „Priveľmi bledý, priveľmi slabý!“ A tak si mladík otvoril krajčírstvo a nevelké zárobky delil medzi rodinu a chudobných, pre ktorých šiel aj tak zadarmo.

V auguste 1748 prišli do Mura dvaja redemptoristi – brat Antonio Garzilli

a brat Onofrio Ricca, ktorí tu zbierali milodary na stavbu nového kláštora. Na Gerarda zapôsobila ich chudoba, pokora a vnútorná hĺbka. Pri rozhovore s bratom Onofriom sa Gerarda zmocnila živá túžba stať sa rehoľným bratom Kongregácie Najsvätejšieho Vykupiteľa. Brat Onofrio bol však presvedčený, že mladík kvôli chatrnému zdraviu nevydrží veľmi náročný rehoľný spôsob života.

V apríli 1749 prišli redemptoristi zasa do Mura, aby tu viedli ľudové misie. Gerard stále dobiedzal na pátra Paola Cafara, aby mohol vstúpiť do ich kongregácie, no aj páter bol presvedčený, že vychudnutý mládenec nezvládne rehoľný život. Dokonca odporúčal jeho matke, aby ho pri ich odchode z mesta zamkla v izbe. Gerard však utiekol cez okno a keď dobehol misionárov, priam žobronil: „Vezmite ma, dajte mi šancu, ak nebudem dobrý, potom ma pošlite preč.“ P. Cafaro už nedokázal odmietnuť a poslal ho do redemptoristického kláštora v Delicete.

Gerard zložil svoje prvé sľuby 16. júla 1752. Bol veľmi usilovný a nasledujúce roky slúžil Kongregácii Najsvätejšieho Vykupiteľa a Cirkvi ako záhradník, krajčír, kostolník, kuchár či stolár.

MUŽ MODLITBY

Predstavení viac rás poverili brata Gerarda organizovaním zbierok peňazí a potravín pre chudobné rehoľné domy. Ten vždy akosi vedel získať potrebných dobrodincov. Popritom vyvíjal aj účinný apoštolát: obracal zarytých hriešnikov, uzmieroval rodinné a spoločenské

»»»

ské rozbroje, pomáhal obnovovať rehoľnú horlivosť v starších kláštoroch.

V bratovi Gerardovi sa spájala citlivosť pre prirodzenú krásu s bezhraničnou oddanosťou Bohu. K predstaveným zachovával bezvýhradnú poslušnosť. Božiu prítomnosť prežíval veľmi osobne, ukrižovaný Ježiš mu bol vzorom, ktorý sa usiloval nasledovať, Pannu Máriu ponímal ako večnú oslavu Najsvätejšej Trojice a jej obraz videl odzrkadlený v každej žene. S týmto nadprirodzeným pohľadom na veci sa spájala mimoriadna čistota srdca a mysle.

Gerard často upadal do extázy. Počas meditácií o Bohu a jeho vôli sa občas vznášal nad zemou, niekoľko ráz sa dokonca nachádzal na dvoch miestach naraz. Jeho spojenie s Bohom sa prejavovalo v rozličných omilosteniach, ako boli zjavenia, extázy, dar prorocstva, intenzívne prežívanie Kristovho utrpenia. Súčasťou týchto omilostení boli aj početné zázraky, ktoré skromný brat konal s prekvapujúcou samozrejmosťou. Preto sa k nemu ľudia utiekali o rozličnú pomoc.

SVÄTEC

Našli sa však aj neprajníci, ktorí Gerarda nespravodlivo očiernili, a tak ho jeho predstavení v júni 1754 preložili do kláštora Materdomini v mestečku Caposele, kde mu prideliť službu vrátnika. Táto zmena však znamenala len toľko, že sa ďalší kraj stal svedkom požehnaného pôsobenia rehoľného brata. Gerard niekedy rozdal takmer všetky zásoby, ale keď sa kuchár naňho sťažoval, ukázalo sa, že v komore bolo všetkého dosť pre celú komunitu.

Gerard však chudobným dával potravu aj pre dušu. Jeho slová boli také hlboké a pravdivé, že aj bohatí sa pripájali k chudobným, aby mohli brata počúvať. Mnoho ráz povedal ľuďom ich hriechy, ktoré sa hanbili vyznať, a takto ich priviedol k pokániu a odpusteniu.

V lete 1755 sa však Gerardov zdravotný stav zhoršil. Po dlhom utrpení po polnoci z 15. na 16. októbra 1755 vo veku 29 rokov, z ktorých necelých šesť strávil v reholi, získal raj. Mystérium lásky a milosti sa skončilo.

Pochovali ho v Materdomini, ktoré je od tých čias cieľom početných púť. Brata Gerarda Majellu vyhlásil za blahoslaveného pápež Lev XIII. v roku 1893 a za svätého pápež svätý Pius X. v roku 1904.

PATRÓN

Čoskoro po Gerardovej smrti sa v južnom Taliansku začal uctievať ako nebeský ochranca matiek v požehnanom

stave a ich bábätká, hoci nikto by sa veru ani nenazdal, že patrónom matiek v tomto dôležitom období ich života by mal byť práve mladý muž, navyše rehoľník. V duchovnom ponímaní sa však všetky vzácne črty našich pozemských matiek dajú aplikovať na našu duchovnú matku, Pannu Máriu, matku Ježiša Krista, nášho vykupiteľa. Nie nepodstatná je aj skutočnosť, že Gerard strávil svoj rehoľný život v dvoch svätyniach, zasvätených jej materstvu.

Existuje veľa príbehov, týkajúcich sa Gerarda a rodín, čakajúcich bábätko. Azda najznámejší sa týka rodiny Pirofalovcov, ktorých Gerard raz navštívil. Počas návštevy mu spadla na zem vreckovka. Jedna z dcér za ním utekala, no Gerard jej s úsmevom povedal: „*Len si ju nechaj, možno ju budeš jedného dňa potrebovať!*“ O niekoľko rokov neskôr si táto dievčina počas ťažkého pôrodu spomenula na túto vreckovku a dala si

ju priniesť. Bolesť sa jej hneď zmiernila a ona porodila zdravé dieťaťko. Odvtedy si všetky ťarchavé ženy v susedstve žiadali túto vreckovku. Museli ju natrhať na pásiky, aby týmto prosbám vyhovel. Na niektorých miestach je aj v súčasnosti zvykom požehnávať zvláštne vreckovky, na ktorých je obrázok a modlitba k svätému Gerardovi.

Relikviáre, sochy, obrazy, kaplnky svätého Gerarda v redemptoristických kostoloch priťahujú pozornosť mladých rodičov, ktorí sa pokúšajú počať dieťa alebo už prežívajú manželkinu ťarchavosť. Vyhľadávajú medailóny, obrázky s modlitbou a dávajú si ich požehnať, alebo prosia o požehnanie s relikviou tohto svätca. Kvetinové dary sú potom často znakom, že ich modlitby boli vyslyšané.

Svätý Gerard, oroduj za všetky budúce matky a pomáhaj im!

Spracovala BOKA PIKA

forum života
forumzivota.sk

25marec.sk

ForLife mission
4life.upc.uniba.sk

DEŇ POČATÉHO DIEŤAŤA
JE AJ TVOJÍM SVIATKOM

*Všetko najlepšie
k tvojim počatinám!*

PRÁSA
cestaplus
zastolom.sk
KOLLEGIUM

LUX
risko umon
Slovo+

TLAČOVÁ KANCELÁRIA
KATOLICKE NOVINY
LCH LIVE!

VOX
MIRIAM
ZKSM

Vyvatka.sk
Slovo
DENNÍK POSTOJ
M

DOMKA
eTRKO
www.rodinka.sk
VARNÍKA

Až 78% ťarchavých žien po vzhliadnutí ultrazvuku svojho dieťaťa odmieta potrat

Ultrazvuk ako zbraň?

V niektorých klinikách na potraty sú ultrazvuky pred potratom rutinou. Existujú však aj také, kde sa ultrazvuky vykonávajú len za určitých okolností.

Bývalá pracovníčka v USA sídliacej pro-choice organizácie Plánované rodičovstvo (Planned Parenthood) Catherine Adairová sa vyjadrila: „V čase, keď som pracovala pre Plánované rodičovstvo, sa ultrazvuky robili len v dvoch prípadoch. Prvý bol, keď si žena nebola istá dátumom svojej poslednej menštruácie, a druhý, keď ultrazvuk objednal samotný lekár.“

Ženy však nemali možnosť pozrieť sa na ultrazvuk.

NEOCHOTA

V skutočnosti sú ultrazvuky pred interrupciou dobrým lekárskeym zvykom. Predovšetkým sa ním overí dĺžka ťarchavosti, na základe ktorej sa určí technika potratu a aj nástroje, ktoré sa budú pri ňom používať. Ultrazvuk však potvrdí aj to, či žena nemá mimomaternicovú ťarchavosť. V niektorých prípadoch môže mať žena pozitívny test ťarchavosti, ale v skutočnosti sa nenaro-

dené dieťa vyvíja v jej vajíčkovode a nie v maternici. Ak sa to včas nezistí, vajíčkovod môže prasknúť, a to je závažná zdravotná komplikácia, ktorá sa môže skončiť smrťou. V posledných desaťročiach sa odohralo niekoľko prípadov, keď prišli ženy do kliniky na interrupciu a odišli v domnienke, že už nie sú ťarchavé. Neskôr však zomreli na roztrhnutie vajíčkovodu, pretože mali takúto mimomaternicovú ťarchavosť.

Keď sa robia ultrazvuky a žena o to výslovne nepožiada, tak jej lekár jednotlivé obrázky plodu, ktoré získal ultrazvukovým vyšetrením, väčšinou neukáže. No niekedy ich však lekár odmietne ukázať žene aj po jej požiadaní o ne. Množstvo bývalých poskytovateľov interrupcií to potvrdilo, a to aj Dr. Joseph Randall, ktorý povedal: „Nikdy ženám nedovolíme, aby sa pozreli na ultrazvuk. Veľmi dobre totiž vieme, že by stačilo, aby začuli tlkot srdca a na potrat by nešli.“

MUČIACI NÁSTROJ

Skutočnosť, o ktorej hovorí Dr. Joseph Randall, potvrdzuje fakt, že Plánované rodičovstvo a ďalšie pro-choice skupiny bojujú proti akejkoľvek legislatíve, ktorá by zabezpečila žene možnosť vidieť obrazovku ultrazvuku. Plánované rodičovstvo diskutovalo dokonca aj o prípadoch, keď by zákon stanovil, že žena sa síce na ultrazvuk pozrieť nemusí, ale musí jej byť daná táto možnosť.

Jeden autor zo skupiny pro-choice sa ohľadom tohto zákona, ktorý sa navrhoval v Louisiane, vyjadril, že je to „mučiaci nástroj“.

Zákon umožňujúci ženám vidieť ultrazvuk svojho nenarodeného dieťaťa ešte pred potratom podporoval aj Rick Perry. Prezidentka Plánovaného rodičovstva Cecile Richardsová sa ohľadom toho vyjadrila: „Prečo je Rick Perry tak krutý k ženám? Rick Perry sa uchádzal o post prezidenta, a keby vyhral, tak by ste si všetci mohli byť istí, že by sa usiloval presadiť tento nebezpečný program v každom štáte a pre každú ženu. Ak sa mu nepostavíme teraz, následky môžu ženám spôsobovať utrpenie ešte niekoľko nasledujúcich rokov.“ Rick Perry k spokojnosti Cecily Richardsovej zo svojej kandidatúry odstúpil aj po druhý raz (prvý raz vo voľbách v roku 2012 – pozn. red.)...

OPATRNE SLOVÁ

Takže vo svete Plánovaného rodičovstva je veľmi „nebezpečné“ umožniť ženám vidieť obrázok dieťaťa na obrazovke ultrazvuku. Dôvodom je, že mnohé ženy, ktoré podstupujú potrat, nie sú oboznámené s tým, ako sa plod v skutočnosti vyvíja. Opäť budem citovať slová Catherine Anthony Adairovej: „Nikdy sme nediskutovali o vývoji plodu. Bábätko sa označovalo ako ‚obsah maternice‘ alebo ‚zhluk buniek‘. Naozaj len príležitostne sa žena spýtala na veľkosť dieťaťa. Vždy som jej však povedala, že má veľkosť špičky mojej ceruzky, a to bez ohľadu na to, v ktorom týždni tehotenstva bola.“

Ďalšia bývalá zamestnankyňa kliniky Jewels Greenová sa vyjadrila: „Pri vysvetľovaní potratu sa slovo ‚dieťa‘ nikdy nepoužilo. Preferované termíny na označenie plodu boli ‚obsah maternice‘, ‚ťarchavosť‘ či ‚produkt počatia‘.“

»»»

Slovné vyjadrenia poradcov pri potrate sa naozaj vyberajú veľmi opatrne. Je totiž nutné predchádzať akejkolvek zmienke o dieťati. Dokonca sa často stane, že sa nepoužije ani termín *plod*. V roku 2012 rozhlasová stanica NPR odvysielala jeden rozhlasový program. Boli v ňom rozhovory s pracovníkmi, ktorí vykonávali potraty v jednom zariadení v Anglicku. V týchto rozhovoroch však zamestnanci kliniky ani raz nespomenuli slovo *potrat*. Potraty skôr označovali ako *zákrok*, a to aj napríklad v slovných spojeniach *zákroková miestnosť* či *zákrokové poradenstvo*, atď.

BOĽAVÁ PRAVDA

Ultrazvuky by spravili škrt cez rozpočet celej tejto vyhábanej rétorike. Ukazujú totiž skutočnosť o nenarodenom dieťati. No čo s vyhláseniami poskytovateľov potratov, v ktorých tvrdia, že podľa nich sú ultrazvuky „*krutou*“ a „*mučiacou zbraňou*“?

V tomto prípade každý, kto mal možnosť rozprávať sa so ženami, ktoré oľutovali svoje potraty, vie, že znova a znova opakovali tieto slová: „*Kiež by som mala viac informácií. Keby som vedela, čo potrat naozaj spôsobí môjmu dieťaťu, nikdy by som ho nepodstúpila.*“

Niekedy žena, ktorá v minulosti podstúpila potrat, opäť oľutuje. Potom je na obrazovke ultrazvuku konfrontovaná s obrázkom svojho nového dieťaťa. Vtedy všetky lži vyjdú najavo a ona musí niesť celú ťarchu získaných vedomostí o tom, s čím už raz súhlasila. Poskytovatelia potratov sa možno vedú vyhnuť pravde, keď ženám poskytujú poradenstvo. No nie sú schopní byť prítomní pri žene počas celého ich života, aby ich od tejto pravdy uchránili. Nakoniec mnoho oklamáných žien zistí fakty o vývoji plodu, ale poskytovatelia potratov im nebudú nablízku, aby pomohli, keď sa to stane. Takáto skúsenosť mnoho ráz vedie k depresii a pohrdaniu sebou.

Prečo sa teda poskytovatelia potratov vyhýbajú ukazovaniu ženám obrázok ultrazvuku? Možno je to preto, lebo až 78 % žien, ktoré uvidia ultrazvuk svojho dieťaťa, sa rozhodne, že potrat nepodstúpi.

PRÍBEH GINY

Keď ženy, ktoré chcú ísť na potrat, uvidia v krízových tehotenských centrách ultrazvuk svojich detí, stane sa niečo úžasné. Tu je príbeh z jedného centra v New Jersey. Žena (nazveme ju Gina) sedela v čakárni krízového centra. Vtedy ju niekoľko jej priateľov povzbudzovalo, aby si dieťa nechala. Keď však

prišla na rad, povedala pracovníkovi centra: „*Nikto ma nemôže presvedčiť, aby som na potrat nešla! Ani moji priatelia v čakárni, ani to dievča, ktoré práve prišlo, a rozhodne ani vy nie.*“

Zúčastnený pracovník povedal: „*Uistil som Ginu, že mojím úmyslom nebolo prinútiť ju, aby nešla na potrat. Chcel som jej však ponúknuť možnosti, ktoré má, aby mohla urobiť čo najlepšie a najinformovanejšie rozhodnutie. Moje stretnutie s Ginou trvalo asi hodinu a bol to veľmi príjemne strávený čas. Spoznal som ju aj jej rodinu, jej životné ciele a jej vzťah s otcom dieťaťa, ktoré čakala. Prešiel som si s ňou informácie o potrate a ponúkol som jej, aby si vypočula možnosti rodičovstva a adopcie. Chcel som, aby pre seba urobila čo najlepšie rozhodnutie. Gina túto príležitosť uvítala a následne mi poďakovala, že som jej pomohol premýšľať o ťarchavosti aj z iného uhla pohľadu. No aj po tomto našom rozhovore bola Gina pevne rozhodnutá, že potrat podstúpi.*“

Potom išla Gina na ultrazvuk, a to jej zmenilo život. „*Ako Gina zbadala obraz na monitore, pozrela na našu zdravotnú sestru a na mňa a povedala: ‚Ach, to je ono! To je moje dieťa!‘ Bolo to po prvý raz, čo identifikovala ‚to‘ ako dieťa. Bol to taký zvrät udalostí...“*“ dodal pracovník.

Gina dieťa vynosila a nechala si ho.

PRVÝ KROK

Pro-life organizácia Voľba ženy (The Woman Choice Network) pomáha ženám, ktoré čelia neplánovanej ťarchavosti a nabádajú ich, aby si vybrali život. Len v roku 2011 táto organizácia asistovala viac ako 1 500 ženám. Zo

172 žien, ktoré videli svoj ultrazvuk pri zvažovaní potratu až 123 pokračovalo vo svojej ťarchavosti.

„*Ultrazvuk je len prvý krok. Je to prvý deň dvojročnej cesty. Väčšina práce, ktorú robíme prichádza až potom. Je nutné zabezpečiť dojčenské potreby, rôzne inštruktáže, pomôcť pri zabezpečení starostlivosti o deti a poskytnutie ďalšej pomoci,*“ opisuje pro-life aktivistka pani Scheuring. Podľa nej „*v skutočnosti všetko nechávame len na ženách. Je však len veľmi málo tých, ktoré sa na ultrazvuk nechcú pozrieť. Takmer každá žena, skoro každý priateľ a takmer každá uplakaná babička v miestnosti sa na obrazovku pozrie. Chcú to vidieť. A najčastejšou reakciou, ktorú počujeme je: ‚My sme o tom nemali tušenia.‘*“

Je nutné poznamenať, že pro-life zariadenia poskytujú ženám ďalšiu pomoc po tom, čo sa rozhodnú vo svojej ťarchavosti pokračovať. Toto je v protiklade s tým, čo robia potratové kliniky. Tie zoberú od žien peniaze, urobia potrat a pošlú ich domov.

SARAH TERZOVÁ/LNS
(Snímky: net, Satyrakian)

Sviečková manifestácia odňala strach protestujúcim a nahnala ho predstaviteľom režimu

Vytláčať a kropiť!

V podvečerných hodinách upršaného 25. marca 1988 sa v policajných vysielackách v Bratislave najčastejšie ozývali povely *Vytláčať!* a *Kropiť!* PAVOL KOSSEY bol pred rokom 1989 aktívny v tzv. tajnej cirkvi, v spoločenstve Misia Máriina a postupne aj v štruktúrach laického apoštolátu mládeže, z ktorého po revolúcii 1989 vzniklo Hnutie kresťanských spoločenstiev mládeže. Dňa 25. marca 1988 bol jeden z priamych účastníkov Sviečkovej manifestácie, tzv. Bratislavského Veľkého piatku.

Dobre sa pamätám na atmosféru, ktorá vládla medzi ľuďmi niekoľko dní pred Sviečkovou manifestáciou. Bolo cítiť, že klíči čosi nové, slobodné, odvážne a hlboko ľudské.

Komunisti si zrejme boli vedomí, že ak sa ľudia prestanú báť, resp. ak ten strach prekonajú, môže to zásadne ohroziť ich moc. Preto cez silové zložky, políciu, ľudové milície, armádu či cez mediálnu mašinériu, ktorou plne disponovali, a zrejme aj cez spolupracovníkov ŠtB, púšťali medzi ľuďmi informácie, aby im nahnali strach. Medzi ľuďmi kolovali napríklad správy, že v meste možno vidieť obrnené transportéry, nemocnice si robia zásoby krvných konzerv, že zhromaždenie na Hviezdoslavovom námestí sa skončí veľmi krvavo...

Moja matka ma vtedy prosila, nech tam nejdem, že je to priveľmi riskantné.

Napriek všetkým týmto faktom som sa rozhodol – keďže som slobodný a nesiem zodpovednosť iba sám za seba –, že tam pôjdem. Bol som presvedčený, že hodnoty, za ktoré Sviečková manifestácia zápasí, stoja za to.

UZAVRETÉ NÁMESTIE

Aby som sa dostal na Hviezdoslavovo námestie, vyrazil som z práce aj s mojím vtedajším kolegom Paľom Benkom už niečo po tretej. Dalo sa totiž tušiť, že námestie skôr či neskôr uzavrú. A tak sme sa už okolo pol štvrtej prechádzali po námestí. Medzitým nás niekoľko ráz z policajných áut filmovali a polievacie autá dokola usilovne čistili námestie, že sa vody bohato ušlo aj nám, ktorí sme boli na chodníkoch. Bolo to trocha tragikomické, keďže celý čas pršalo.

Približne po piatej hodine polícia námestie uzavrela. Napriek rozkazu sa eš-

te niektorými vedľajšími uličkami dalo na námestie dostať.

Keď sa blížila šiesta hodina večer, zoskupili sme sa v priestore pred Slovenským národným divadlom. Pokúšali sme sa zapáliť sviečky, ale kvôli dažďu a vetru sa málokomu podarilo, aby sviečka vydržala dlhšie horieť.

Bolo pôsobivé, že zhromaždenie sa začalo česko-slovenskou štátnou hymnou. Prežíval som hrdosť, že sa usilujeme spoločne vňašať do spoločnosti dobro a skutočnú slobodu.

Na druhej strane pri pohľade na okolo stojace policajné autá a vodné delá bila do očí hrozná nezmyselnosť zneužívania moci. Nikto nevedel, ako sa bude situácia vyvíjať ďalej. Stáli sme tam akoby iba s plamienkami viery v srdci. Hoci nikomu vtedy nenapadlo skandovať *Máme holé ruky*, po rokoch si uvedomujem, že by to bolo veľmi príliehavé.

POLICAJNÝ ZÁSAH

Po štátnej hymne sme zaspievali pápežskú hymnu. Bol to prejav hlbšieho pohľadu na realitu – popri pozemskej vlasti máme aj tú nebeskú. Po pápežskej hymne sme sa začali modliť ruženec. Medzitým však už začali nájazdy polievacích áut a policajných žigulákov a škodoviek. Počítanie desiatkov v ruženci nemalo zmysel, lebo bolo prehlušované sirénami policajných áut a ohlušujúcim hlukom. Postupne sa stávalo zrejším, že cieľom policajtov bolo vytlačiť nás z námestia. Naším cieľom však bolo vydržať, ako bolo ohlásené – do pol siedmej.

Agresivita a tvrdosť policajtov narastala. Policajné autá chceli zhromaždenie vytlačiť, a tak vrážali do skupín ľudí. Policajti obuškami robili to isté. Pamätám sa, že som v tom kotle hrubej sily a iracionálneho násillia vnímal aj neviditeľnú prítomnosť akéhosi nemého ospravedlnenia zo strany niektorých policajtov. Bolo vidieť, že viacerí tú činnosť nerobili z presvedčenia, ale preto, lebo museli poslúchať rozkazy. Bolo cítiť, že neboli až takí brutálni.

ZATÝKANIE

Myslím si, že som dostal úder obuškom práve od takéhoto policajta, no keďže

»»»

som sa trochu uhol, obušok ma zasiahol iba koncom a okrem modriny mi neublížil. Som presvedčený, že ak by sa policajt skutočne usiloval, ovalí ma tak, že mi zlomí rebrá. Podobne, keď na nás striekalo vodné delo, som mal pocit, že ten strašidelný stroj mal vo svojom výkone ešte istú rezervu, a ak by ho obsluhujúci policajt vytočil naplno, prúd vody by nás „spláchol“, až by nás to váľalo po chodníku a zastavili by sme sa až pri Mliečnom bare. Zlo a dobro sa niekedy stretajú a prepletajú vo veľmi zvláštnych dotykoch...

Trápilo ma, keď som videl, ako viacerých ľudí policajti natlačili do áut a odvážali preč. Vnímal som to tak, že niektorí z nás boli akoby vyznamenaní a trpeli a riskovali viac ako iní. Prežíval som s nimi veľkú solidaritu, ale súčasne som si uvedomoval, že proti totálnej presile ju nedokážem prejavovať.

Keďže sme napriek celkovej tvrdošti zásahu dokázali vzájomným povzbudzovaním, vzájomným príkladom a vzájomnou pomocou vydržať až do konca, teda do pol siedmej, prežívali sme v tej chvíli hlbokú radosť. Cítili sme, že zhromaždenie predstavuje dôležitú stránku v knihe dejín Slovenska a čosi nové v spoločnosti otvára.

Post scriptum: Moja mama mi po niekoľkých dňoch povedala: „Paľko, som rada, že si tam bol, a som na to hrdá.“

PAVOL KOSSEY

(Podľa knihy *Sviečková manifestácia I*)

(Snímka: archív ÚPN)

Sila viery

Otom myšlienky zorganizovať Sviečkovú manifestáciu bol bývalý slávny hokejista MARIÁN ŠŤASTNÝ.

V septembri 1987 Mariánovi Šťastnému, vtedy výkonnému podpredsedovi Slovenského kongresu Slovákov (SKS), prišiel na myšlienku zorganizovať „sviečkovú manifestáciu, kde by sa ľudia pokojne modlili a zhromaždili pred SND na Hviezdoslavovom námestí bez toho, aby to bolo násilné.“

O svojom pláne napísal svojim dvom kolegom z SKS, v ktorom ich žiadal o vyjadrenie ich názoru, pretože nechcel nikomu nanútiť niečo striktné a neschválené ďalšími ľuďmi. Keďže to hodnotili veľmi pozitívne, o svojom nápade poslal po svojej svokre tajne správu, zabalenú v čokoláde Milka, Jánovi Čarnogurskému, jednému zo slovenských katolíckych disidentov.

Pri príležitosti 20. výročia Bratislavského Veľkého piatku poslal Marián Šťastný účastníkom spomienkovej slávnosti posolstvo:

Vážení priatelia!

Dnes si tu pripomíname silu viery. Viery v Boha! Viery v národ! Viery v rodinu! Viery v seba!

Každá z nich má hlboký vplyv na sociálnu spravodlivosť spoločnosti, na vzájomnú úctu a všeobecnú prosperitu.

Deň 25. marec 1988 je svedkom toho, že vzdialenosti nás nerozdeľujú, ale spájajú pre vyššie záujmy.

Sviečková manifestácia sa dnes stala neodmysliteľnou súčasťou dejín Slovenska v zápase o demokratický prejav slobôd vo všetkých oblastiach každodenného života občana.

Dovoľte mi záverom, aby som si Vás, drahí zhromaždení, v tomto krátkom posolstve pozdravil a poďakoval organizátorom i manifestujúcim za účasť pred dvadsiatimi rokmi, ktorou potvrdili silu viery a nádeje pre každého.

S úctou

Váš Marián Šťastný

PriestorNet

NÁBOŽENSTVO
KULTÚRA
SPOLOČNOSŤ

priestornet.com

Kultúra je založená na tom, čo sa od ľudí vyžaduje, nie na tom, čo sa im poskytuje

Kultúra ako dar

V našom živote nadobudol prevahu hospodársky život, primát tvorby a výroby. Priam sa zdá, že život spočíva len na rastúcich číslach. A tak žijeme z čísel, grafov, politiky, reklám, chladničky a horoskopov.

Človek akoby sám v sebe nemal hodnoty a stále, žiaľ, platí ono komunistické: *Na konci nášho každého úsilia je človek*. A tak aj vďaka tejto prapodivnej chronológii sme redukovaní na pracovnú silu, ktorá sa veľmi rýchlo mení na číslo, ukazovateľ, štatistiku.

Vari sa ani nemožno diviť, že mnohí ľudia si rozdelili život na dva časy, ktoré však nemajú nijaký zmysel: na dobývanie a užívanie. A tak si potom Antoine de Saint-Exupéry právom kladie otázku: „*Videl si niekedy strom, aby vyrástol, a potom si zakladal na tom, že je strom?*“ A tak sa nepýtam, či bude či nebude človek šťastný v pohodlí a v blahobyte. Predovšetkým sa pýtam, aký z toho šťastia, bezpečia a blahobytu vznikne človek.

Mám rád svetlo sviečky, nie jej hrúbku. Hodnota sviečky by sa totiž mala merať jej plameňom. Žiaľ, akosi nás začala zaujímať len práva tá hrúbka, jej percentuálny nárast a trvalo udržateľný rozvoj...

NIELEN Z CHLEBA

Lenže *nielen z chleba žije človek* (Mt 4, 4)... Chlieb je síce dôležitý, ale ako upozorňuje básnik Milan Rúfus, „*akurát vtedy, keď ho niet, ale prestáva mať akýkoľvek pozitívny význam vtedy, keď ho je dosť*“. Chlieb môže byť iba dočasným božstvom hladných, pri jeho prebytku sa stráca jeho význam a človek citovo sublimuje. Priam si pripadá skvelý, keď zrádza svoje tradície, keď zrádza svoje zvyky.

Isteže, pri tejto svätokrádeži vo vnútri spočiatku niečo pociťuje – pokiaľ je to

však ešte svätokrádež. No už čoskoro zmizne aj tento tieň a človek nemá už takmer nič, čím by mohol vyplniť hlboké prázdno, ktoré v ňom zostalo po strate čohosi.

Keď človek stratí to podstatné, nevie, čo stratil. To sa totiž nedá vyčítať z čísel, grafov a štatistik, aj keď rastúcich a stúpajúcich. No človek má a musí hľadať svoju dôstojnosť – nie však vo svete ekonómie, ale v usporiadaní svojho myslenia. Človek nemôže nemyslieť, pretože by bol, pascalovsky povedané, „*len kameň alebo zviera*“. Poznávať a myslieť patrí k podstate človeka. A tak je treba ustavične udržiavať v bdelom stave to, čo je v človekovi veľké, a obracať človeka k jeho veľkosti. Ako hovorí Blaise Pascal: „*Človek, to je predovšetkým biedna danosť. No merať ho treba podľa ideálu, ktorý má o ňom Boh. Potom človek nekonečne prevyšuje človeka*.“

ZO SYZIFA AHASVER

Isto, žiť v súčasnosti ideálom je určite ťažké. Ale bez ideálov?

Tí, ktorí tvrdia, že mladí ľudia chcú len blahobyť, nemajú pravdu. Potreby mladých ľudí – a nielen ich – sú širšie a hlbšie. Súčasná revolta mladých, ktorej sa asi čoskoro tiež dá nálepka *extrémizmu!*, svedčí o inom. Títo mladí ľudia majú zväčša plné žalúdky – no predsa sú nespokojní, búria sa. Únik do sexu či do prapodivných zoskupení je najmä dôsledok nedostatku príťažlivého ideálu spoločnosti, ktorý by umožnil všestranný rozvoj spoločnosti. A nielen mladí ľudia, ale ani tí starší nenachádzajú šťastie v plných nákupných ko-

šíkoch. Tie totiž samy nenapĺňajú vnútro človeka.

A tak sa v praxi, žiaľ, možno pritvrdiť, potvrdzuje, že nielen z plných nákupných košíkov a vozíkov žije človek. Ukazuje sa totiž, že homo consumens nikdy nebude môcť byť šťastný, a to odhliadnuc aj od značnej relativnosti pojmu *šťastie*. Už prestáva byť Syzifom a stáva sa Ahasverom. Už neudiera, čo mu je sväté, už to úplne fumiguje. Sám seba vyháňa z raja do tvrdosti bytia, ktoré však viac-menej odmieta. Odmieta jednu zo zložiek seba samého, o ktorej sa pripravujúce sa deti na prvé sväté prijímanie učia ako o základnej definícii človeka: Človeka pozostáva z tela a duše.

EKONOMICKÝ ROZMER

Povedali sme *duša*. Ak sa má však človek všestranne rozvíjať, potrebuje aj preňu pokrm. A vari v súčasnosti ešte väčšmi ako pre telo. Aj dušu treba *pestovať*, po latinsky *colere*. A práve od slovesa *colere* sa odvádza trpné prídavné *cultura*.

Ak zadáte do vyhľadávacieho slova *kultúra*, na prvých miestach sa vám v rámci etymológie tohto slova objaví, že sa pôvodne viazalo na *pestovanie, colere*, úžitkových plodín a na obrábanie pôdy – *agri cultura*. Ako metaforu použil slovo *kultúra* Marcus Tullius Cicero v *Tuskulských hovoroch* pri preklade Platóna, keď nazval filozofiu kultúrou ducha: „*Cultura animi autem philosophia est*.“ Pod *cultura animi* mal prítom Cicero na mysli „*starostlivosť o dušu*“.

Až od 16. storočia sa slovo *kultúra* používa v užšom zmysle na označenie

vybraných ľudských činností, najmä umeleckých.

TRANSCENDENTNÝ ROZMER

Aj keď sa priam ponúka podobnosť slov *kultúra* a *kult*, stojí to značnú trepezlivosť nájsť vo vyhľadávачi ďalšie možné vysvetlenie etymológie slova *kultúra*. Slovo *kult* vzniklo z latinského slova *cultus*, čo znamená nielen *uctievanie*, ale aj *starostlivosť* či *kultivácia*, teda *pestovanie*. Niet sa preto čo diviť, že mnohí jazykovedci odvádzajú slovo *cultus* od *colere*.

Toto malé jazykové okienko je nielen dôležité, ale pre súčasný svet aj príznačné. Kým prvé vysvetlenie môžeme nazvať *ekonomické*, to druhé, od slova *cultus*, súvisí s transcendentnosťou – a možno preto sa neponúka ako to hlavné, respektíve sa zahmlieva či marginalizuje.

Som presvedčený, že by sme mali pri definovaní pojmu *kultúra* vychádzať práve z pojmu súvisiaceho s transcendentnosťou. Nejde o nijaké svätuškárstvo, ale o správne a pravdivé chápanie, pretože len tak môžeme nachádzať odpovede a naplnenie onej Cicerovej „*starostlivosti o dušu*“.

OBRAZ KULTÚRY

Tiež by sme sa dopustili chyby, ak by sme kultúru brali len v jej užšom význame ako umenie. Dokument UNESCO z roku 2002 definuje kultúru ako „*komplex špecifických duchovných, materiálnych, intelektuálnych a emocionálnych črt spoločnosti alebo sociálnej skupiny, ktorý zahŕňa spolu s umením a literatúrou aj spoločný spôsob života, životný štýl, hodnotový systém, tradície a vieru*“.

Prenesené do politickej roviny, kultúra nie je len záležitosťou ministerstva kultúry, ale je to medziodborový fenomén s akcentáciou na ministerstvo kultúry. A tak sa môže na prvý pohľad zdať, že kultúra je záležitosť pozornosti politikov. Žiaľ, ono sa to nielenže zdá, ale ono to tak aj je.

Prítom je to však presne naopak, respektíve malo by byť. Rozvoj kultúry totiž neurčujú politici, tí sú len zrkadlovým obrazom stavu kultúry. V slobodnej spoločnosti je to práve kultúra spoločnosti, ktorá určuje politiku a následne aj tok peňazí. Nepriazeň politiky a štátu preto nemusí mať za následok kultúrnu katastrofu. Prosperita a kultúrnosť nie sú totiž spojené nádoby.

Vzťah medzi kultúrou a politikou je vzťah nadriadeného s podriadeným, prvotného so sekundárnym, pretože práve z definície je kultúra prvotným, štát

aj politiku predchádzajúcim súborom hodnôt. Kultúra nie je ich nadstavbou.

KLESAJÚCI TREND

A tak kultúra je tá, ktorá hovorí o stave spoločnosti. V oficiálnom dokumente Ministerstva kultúry (MK) SR nazvaný *Stratégia rozvoja kultúry Slovenskej republiky na roky 2014 – 2020* sa píše: „*Súčasná situácia v oblasti kultúry na Slovensku nie je uspokojivá*.“ Jednou z najdôležitejších charakteristík tohto stavu je „*rozpor medzi postojom spoločnosti ku kultúre na deklaratívnej úrovni a skutočným postavením kultúry, ktoré jej spoločnosť priznáva*“. Autori dokumentu trpkó konštatujú, že „*kým vyjadrenia či už verejných inštitúcií, alebo aj bežných občanov priznávajú kultúre významné postavenie v živote spoločnosti alebo v živote jednotlivca, reálna skutočnosť je taká, že kultúra je vytlačaná do polohy, že ak sa zvýšia zdroje, tak sa ujde aj kultúre*“.

A hoci kultúra, vychádzajúc z jej definície, ak chceme z transcendentného pohľadu, nie je vecou dostatku peňazí a ani pozornosti politikov, práve onej pozornosti sa teší najmenej. Svedčia o tom aj percentá verejných výdavkov vynakladaných na kultúru na hrubý domáci produkt (HDP). Na Slovensku je tento ukazovateľ len okolo 0,4 % HDP, čo je najmenej spomedzi okolitých štátov Európskej únie.

Treba však tiež poznamenať, že v roku 1993 bol na Slovensku tento ukazovateľ ešte tesne nad 1 %, čo dokazuje zhoršovanie postavenia kultúry v slovenskej spoločnosti v posledných desaťročiach.

Len na porovnanie: Kým na Slovensku v roku 2011 predstavoval podiel verejných výdavkov na kultúru na HDP 0,39 %, v Rakúsku to bolo až 0,82 %,

v Česku 0,74 %, v Maďarsku 0,57 %, v Poľsku 0,59 %, v Estónsku dokonca pre nás priam neuveriteľných 1,80 %.

AKTÍVNA ČINNOSŤ

Opäť však podčiarkujem, že kultúra a jej financovanie nie je len záležitosťou ministerstva kultúry, no aj tak predkladané čísla sú veľavravné. Ak však spomínaný dokument MK SR trpkó konštatuje, že „*jednou z najvýznamnejších prekážok rozvoja celej oblasti je nízky dopyt po kultúre*“, neznie to azda ani tak alarmujúco, ako skôr ako nepochopenie definície kultúry.

Preto si spomeňme na „*transcendentnú*“ definíciu kultúry, ktorá sa odvíja od slova *cultus*. A práve *kult* sa viaže na vzťah k Bohu, ak chceme k bohom. Je to čisto náboženský termín, ktorý ne stráca svoju esenciu ani v prenesenom význame, pretože neraz sa človek vo svojich dejinách, vyženúc Boha, klaňal rôznym symbolom.

Tak či tak – odvíjať význam kultúry od *cultus*, vedie k jasnejšiemu pochopeniu myšlienky Antoina de Saint-Exupéry, ktorý povedal, že „*kultúra je založená na tom, čo sa od ľudí vyžaduje, nie na tom, čo sa im poskytuje*“. Inými slovami, kultúra nie je pasívna, ale práve naopak – vysoko aktívna, a to až tak, že vyžaduje činnosť od každého jednotlivca.

A práve takýto pohľad na kultúru si vyžaduje vytvorenie novej paradigmy, niečo na spôsob parafrázy výroku prezidenta J. F. Kennedyho: *Nepýtaj sa, čo dala kultúra tebe, ale sa pýtaj, čo si ty urobil pre kultúru*.

PASÍVNY KUSTÓD

Ak spomínaný dokument MK SR konštatuje, že „*pre oblasť kultúry doteraz neexistovala a ani neexistuje jednotná*

»»

stratégia či koncepcia, ktorá by bola akceptovaná širokým spektrom zainteresovaných strán“, je to do istej miery pochopiteľné. Doterajšie ponímanie kultúry totiž vychádza z „ekonomickej“ definície kultúry, ktorá zo strany jednotlivca nevyžaduje činnosť, skôr ju len očakáva. No spoliehať sa na príslovie *Kto si počká, ten sa dočká* je iluzórnější ako nový pohľad na kultúru, respektíve na nový model kultúry.

Preto v zmysle Exupéryho myšlienky „kultúra nevzniká z držania vecí, ale z daru“, sa zrazu vyratúvanie „veľmi bohatého a rozmanitého kultúrneho dedičstva“ v spomínanej *Stratégii rozvoja kultúry* javí postoj štátu skôr ako činnosť kustóda, čo je síce dôležité a naozaj potrebné, ale čo je len parciálna časť, navyše pasívna. Lebo ono „veľmi bohaté a rozmanité kultúrne dedičstvo“ môže byť vďaka aktívnemu prístupu ku kultúre v zmysle nového modelu ešte bohatšie a rozmanitejšie.

OBNDAROVÁVANIE

Možno posledná veta vyznieva ako fráza, navyše utopistická. Stačí si však len pripomenúť reportáž RTVS na jeseň minulého roku, v ktorej sa hovorilo o tom, ako turisti bezradne postávajú pred zamknutými drevenými kostolíkmi na východnom Slovensku – nemal im kto otvoriť dvere kostolíka a dať im náležitý výklad. Štát ako kustód umenia a kultúry radí tieto nádherné sakrálné stavby medzi „*viac ako 9 700 nehnuteľných kultúrnych pamiatok v pamiatkovom fonde*“ (*Stratégia rozvoja...*).

No ak kultúra „nevzniká z držania vecí, ale z daru“, potom stály sprievodca obdarováva nielen seba vo forme rozšírenia si vedomostí, ale aj z hľadiska finančného, navyše obdarováva návštevníkov o krásu a o slovenskú históriu. Ba čo viac – napomáha rozvoju ďalšieho odvetvia: cestovnému ruchu, na ktorý sa nabaľujú ďalšie činnosti. A ako bonus môžeme ešte spomenúť, že štát-kustód potom nebude musieť vo svojich oficiálnych správach až tak vyplakávať, že nemá peniaze „*na renováciu či údržbu historických pamiatok*“ a „*slabá stránka*“, ktorou je podľa *Stratégie rozvoja kultúry* „*prezentácia slovenskej kultúry doma i v zahraničí, ktorú možno charakterizovať ako nedostatočnú, chaotickú a bez spoločného jednotiacieho základu*“, sa môže zmeniť ak už nie hneď na silnú, tak minimálne na vyrovnanú.

VLASTENECTVO

A nesmieme ani zabudnúť na ďalší, no nemej dôležitý fenomén, ktorý aktívnym prístupom ku kultúre vzniká, res-

pektíve sa prehlbuje: vlastenectvo. Skutočné vlastenectvo, a nie to, čo v súvislosti s komunizmom nazval trapistický mních Thomas Merton ako „*vykrikovanie hesiel ako náhrada za myslenie*“.

Vlastenectvo je dôležité, netreba naň resignovať, práve naopak. A práve jednou z úloh kultúry je jeho posilňovanie.

Ak niektorí politici upozorňujú, že sa na Slovensku vytráca pocit vlastenectva, nie je to len planý vzlyk a plač. No ak si myslia, že vlastenectvo sa prehĺbi pridaním jednej hodiny dejepisu, a na druhej strane rozšírením tzv. povinného čítania o *Sekerou a nožom* od Pišťanka a Taragela, tak sú buď úplne nekompetentní alebo, jemne povedané, neprimerane naivní. Oboje však volá po ich vážnom zamyslení sa o stiahnutí sa z funkcií a postov...

POSLANIE KREŠŤANA

Nie je teraz mojou úlohou pripraviť novú *Stratégiu rozvoja kultúry*, tobôž jej financovanie. Jednak to nie je v silách jedného človeka, jednak to nie je ani kresťanské, pretože je to práca pre tím ľudí. Skôr som chcel stanoviť diagnózu a aspoň naznačiť spôsob liečby.

Isto – tých spôsobov je viacero. Inak sa na vec pozerá konzervatívce, inak liberál či socialista, inak kaviarenský intelektuál. Pri všetkej úcte k ich názorom som však presvedčený, že „exupéryovsky“ pohľad na kultúru, to jest *kultúra je dar, vyžadujúci si činnosť* je priam vlastný kresťanovi. Vyžaduje si totiž niečo, čomu hovoríme ľudskosť, morálka. A práve k týmto pojmom nesmie zostať kresťan ľahostajný.

Som si istý, že niet skutočných dôvodov a niet skutočného práva resignovať na etické princípy. Tie sú podstatou každej kultúry, no kresťanskej zvlášť. A ako napísal Milan Rúfus: „*Sú presné tak ako kedysi a platné tak ako vždy*.“ A hoci vyžadujú od človeka maximum, treba si však uvedomiť, že tieto princípy neboli formulované ani tak pod zorným uhlom toho, či ich človek vládze naplniť, ako skôr pod zorným uhlom toho, či pri ich absencii je ešte život v ľudskej spoločnosti znesiteľný, alebo nie je, či spoločnosť pri ich totálnom negovaní, čoho sme, žiaľ, práve svedkami, je schopná života, alebo musí skôr-neskôr vybuchnúť.

Zákonitosť etických princípov z vrchu Sinaj trvá ďalej a ja nevidím dôvod o nich pochybovať, či ich dokonca negovať. Sú múdre a večné ako ich Tvorca. A preto ich treba naplňovať. A to je poslanie kresťana.

PAVOL PRIKRYL
(Snímky: Pixabay)

Umele predĺžovaná adolescencia sa nezadržateľne šíri a stáva sa exkluzívnym vzorom

Večný adolescent – ideálny konzument

Taliansky katolícky denník *Avvenire* uverejnil úvahu francúzskeho filozofa a spisovateľa FABRICA HADJADJA *Večná adolescencia ideálneho konzumenta o zámernom vytváraní večných konzumentov. Esej uverejňujeme v plnom znení.*

Relativizmus je v konečnom dôsledku veľmi relatívny. Podľa niektorých závisí pravda predovšetkým na mieste; podľa iných na dobe a podľa ďalších na účinnosti (hovoria tomu *pragmatizmus*); v súčasnosti, podľa mnohých, závisí pravda na indivíduu...

PRAVDY NÁLAD

Starovekí skeptici radi zachádzali ešte ďalej a relativizovali samotné indivíduum. Pyrrhón zdôrazňuje „ustavičnú premenlivosť našich duševných stavov“: „Zdravie, choroba, spánok, bdenie, radosť, smútok, mladosť, staroba, odvaha, strach, potreba, bohatstvo, nenávisť, teplo, zima, nádych, výdych... všetko sa zdá iné podľa rôznosti rozpoloženia, v ktorom sme boli, keď sme to vnímali.“

Každá nálada má svoju pravdu. Umelecké dielo, ktoré ma nezaujalo, by sa mi zapáčilo, keby som v ten deň nemal migrénu. A tá najkrajšia žena na svete je málo príťažlivá, hoci by aj bola nahá – alebo práve preto, lebo je nahá –, ak teplomer na stene ukazuje 40 stupňov. Indivíduum teda nie je dostatočne nedeliteľné, aby mohlo byť posledným kritériom relativizmu, a individualistický relativizmus sa teda javí ako veľmi dogmatický pokus opomenúť vtelenú a pokorujúcu relatívnosť, ktorá patrí k nestálosti našich úsudkov.

V Pyrrhónovom zozname sa vyskytuje jedna rozhodujúca relatívnosť, ktorú naša spoločnosť zvlášť odmieta, totiž životné obdobia. V predchádzajúcej citácii vystupuje „mladosť a staroba“, ku ktorým hneď pridáme „detstvo“.

Je isté, že keď som mal šesť rokov, moje chute neboli totožné s tými, ktoré mám teraz vo svojich 45 rokoch. A myslím si, že zvlášť perverzným týraním by bolo, keby mi niekto bez ustania vnucoval „raje“ môjho detstva.

Od staroveku po novovek sa všeobecne rozlišuje sedem životných období

(s výnimkou pobytu v tele matky): *infantia, pueritia, adulescentia, juvenus, gravitas, senectus, grandaevitas* – detstvo, chlapčenský a dievčenský vek, dospievanie, mladosť, zrelosť, staroba, prestarnutosť. Rôzne vekové obdobia transformujú kvantitu na kvalitu: kontinuita rokov sa mení v diskontinuitu období. A tieto obdobia, ako pripomína veľký historik Philippe Aries, „nezodpovedajú len biologickým etapám, ale aj sociálnym funkciám“.

ZO SEDEM NA TRI

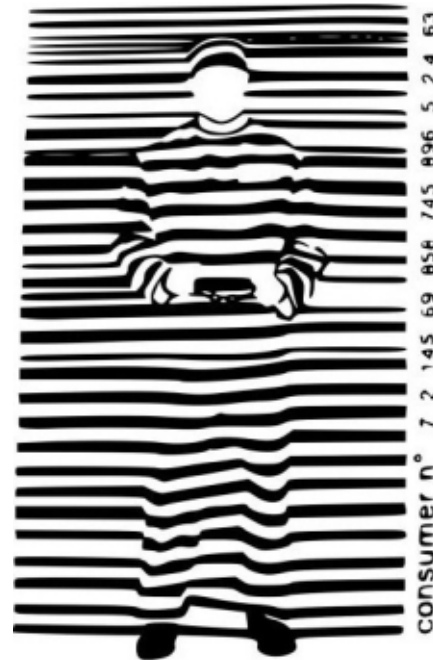
Sú roky hračiek, školy, lásky a športu, vojen a rytierstva, vedy a štúdia, zbožnosti. Taká je aj múdrosť knihy *Kazateľ: všetko má svoj čas. A aj Shakespeareovo Ako sa vám páči: „Celý svet je divadlo a všetci muži a ženy sú v ňom len herci; vstupujú a odchádzajú zas, a jeden človek hrá vo svojej dobe mnohé úlohy; ich dejstvom sedmoroj je vek.“*

Svet robí svetom nie „okruh“ či „skupina“ ľudí, ale rôznorodosť a legitimita vekových rozmedzí, kde má každý hrať svoju rolu, ak nie priamo komunikovať svoj svet v opozícii a kompenzácii voči tým ostatným.

Je dostatočne zrejmé, že teraz sa s touto legitimitou a rôznorodosťou priveľmi nepočíta. Zo siedmich bývalých období sme prešli k trom, pretože o starobe sa hovorí ako o treťom veku. Alebo sme sa – presnejšie povedané – ocitli v neistote čo do ich počtu, čo prekáža akejkolvek symbolickej či sociologickej korešpondencii.

ZMÄTKY

Adolescencia sa nezadržateľne šíri a stáva sa exkluzívnym vzorom. Niektorí analytici v súčasnosti poukazujú na *mladicosť*. Treba však poznamenať, že mladicosť a adolescencizmus v skutočnosti mladosť i adolescenciu popierajú. Každé obdobie nasleduje po tom predchádzajú-

com a odkazuje na to nasledujúce. Adolescencia, ktorá netiahne k dospelosti, a mladosť, ktorej ťažiskom nie je zrelosť (na čo odkazuje latinský termín *gravitas*, ktorý označuje ťarchu či váhu zrelého človeka), spôsobujú, že potom neexistuje ani mladosť, ani adolescencia, ale niečo iné, bezmenné, a nastáva úplný zmätok: Dievčatko sa oblieka ako *pin-up* (modelka z obrázku), starena ako lolita, chlapec sa stáva delegovaným správcom *startupovej* firmy operujúcej na burze...

Také je indivíduum technicko-ekonomickej teórie: nemá vek.

PRAZVLÁŠTNY KLUB

Zanedbanie rôznorodosti životných období vedie k strate rôznosti sociálnych funkcií, ktoré sa skôr či neskôr redukujú len na jedinú, a tou je konzum. Mladí aj starí sa spoločne tešia z hromadnej dostupnosti tovaru. V produktoch, ktoré si kúpia, môžu stále vyhľadávať chýbajúce roky. Motivuje ich však rovnaká pohnútko. Majú rovnaký vzťah k svetu, ktorý už nie je svetom, ale klubom konzumentov. Preto postava adolescenta prevažuje nad všetkými ostatnými. Adolescent je totiž ideálny konzument. Neosvojil si ešte jednotvárnosť zamestnaneckého pomeru a je natoľko tvárny, aby bol prístupný každej inovácii. Isto, nepoberá plat. No nedá sa v tejto nekonečnej adolescencii nevidieť ideu neobmedzeného rastu a, prirodzene, vidinu, že sa dá žiť len z úrokov.

A to je verejné tajomstvo tzv. transhumanizmu a ním ponúkaného sa nadčloveka: byť večnými adolescentmi, ktorí majú dosť peňazí, kde sa všetko redukuje na najnovšiu videohru.

FABRICE HADJADJ

Nechat' na seba pôsobiť umenie – meditácie nad Caravaggiovými obrazmi

Zvestovanie

Udalosť zoslania archanjela Gabriela, Božieho posla, k Panne Márii, ktorú slávime ako Zvestovanie Pána, bola v priebehu dejín častým predmetom umeleckých stvárnení.

Pri pohľade na túto Caravaggiovu verziu zaujme na prvý pohľad kontrast medzi dynamickým pohybom anjela, ktorý *prichádza zvestovať*, a Máriou, ktorá tu kľáči ako *služobníca Pána*, medzi pohybom a pokojom, medzi obdarúvaním a prijímaním.

Svätý Lukáš, ktorý vo svojom evanjeliu túto udalosť prináša (zrejme aj na

základe svedectva Božej Matky), tu nehovorí o zjavení anjela, ale skôr akoby o „návšteve“, na ktorú „*Boh poslal anjela Gabriela*“ a on „*prišiel k nej*“ (Lk 1, 26 a 28).

Skutočne, anjel *prichádza* tak, ako sa na návštevu k žene patrí: s kvetom, ľaliou, ktorá symbolizuje jej panenstvo, a *skláňa sa* k nej – čím autor obrazu zároveň vyjadruje anjelov *príchod zhora*

i jeho *pokľaknutie* pred svojou budúcou kráľovnou.

Mária nemá s Gabrielom ani očný kontakt, je mierne sklonená, akoby na požehnanie, ktoré anjel gestom svojej pravej ruky naznačuje. Krátko nato ho vyjadri Alžbeta slovami: „*Požehnaná si medzi ženami a požehnaný je plod tvojho života*“ (Lk 1, 42). Zdá sa, akoby sa tu už aj naplňali anjelove slová a „*moc Najvyššieho*“ ju už „*zatieňovala*“ (Lk 1, 35) – takže Mária *práve v tejto chvíli* počala Syna Najvyššieho.

DOTYK STVORITEĽA A OTCA

V živote každého dieťaťa a jeho matky je táto chvíľa tým najposvätejším okamihom *Božieho stvoriteľského dotyku*, uskutočneného v skrytosti, keď Boh po niekoľkých hodinách od hlavného styku muža so ženou prichádza povolať dieťa *k životu* a dotyčného muža so ženou požehnáva (dalo by sa povedať, že „*vysväcuje*“) *za jeho rodičov*.

V tomto prípade to však platí celkom osobitným spôsobom, keďže tu Boh prichádza („*zostupuje*“) *ako Otec Dieťaťa*, ktoré je „*nie stvorené, ale splodené*“. Tieto najväčšie tajomstvá vzťahu Boha a človeka, ktoré Mária charakterizuje slovami „*veľké veci mi urobil ten, ktorý je mocný*“ (Lk 1, 49) sa – podľa Caravaggiovho stvárnenia – dejú práve *teraz*, toto je *kairos* – čas vyvrcholenia ľudských dejín. Boh „*navštevuje a vykupuje svoj ľud*“ (Lk 1, 68), prichádzajúc *ako Emanuel*, aby sa stal jedným z nás a „*prebýval medzi nami*“ (Jn 1, 14).

Mária je tu znázornená v geste svojho „*fiat*“ – „*nech sa mi stane*“ (Lk 1, 38), prijímajúc toto „*vysvätenie*“ *za Matku*.

POSTOJ MODLITBY

Ako potvrdzujú historické dokumenty, Caravaggio namaľoval tento obraz priamo pre katedrálu v Nancy, ako objednávku na hlavný oltárny obraz. Možno teda predpokladať, že chcel osobitne zdôrazniť Máriin *postoj modlitby*, jej otvorenosť voči Bohu ako najpodstatnejšiu charakteristiku celej jej osobnosti.

Boh teda (prostredníctvom anjela) prichádza k Márii ako „*k svojej*“, ako „*domov*“ – a, z tohto zorného uhla, je celkom prirodzené, že práve ju si vybral ako *miesto svojoj vtelenia*. Nenarába však s Máriou ako s pasívnym „*nástrojom*“, ale zároveň, ako privádza svojho Syna na svet, naplňa svojou mi-

»»

losťou aj ju, ba ju na prvom mieste. Mária je teda „miestom Božieho prebývania“, *Bohostánkom*, Theotokos – tou, ktorá nosí (prináša) Boha.

Aj v tom je nám Panna Mária *daná za Matku*, a teda je nám zároveň vzorom i pomocnicou pri tom, aký „postoj“ zaujať k Božím navštíveniam a povolaniam.

ANNUNZIATA

Južanské kresťanské národy, u ktorých meno Mária bolo veľmi rozšírené, začali v priebehu dejín akoby „upresňovať“, ktorý aspekt života Božej Matky chcú zdôrazniť u dieťaťa, keď mu dávajú meno Mária (a tak ich aj navzájom odlišovať). Stretávame sa tu teda s menami, v ktorých už slovo *Mária* bolo nahradené práve onou charakteristikou. Takto vzniklo aj meno Annunziata – *Zvestovaná*, hoci presnejšie by malo byť, samozrejme, *Tá, ktorej bolo zvestované*.

Možno azda konštatovať, že Caravaggio chcel namaľovať Pannu Máriu, Božiu Matku Božiu, práve ako *Annunziatu* – a takto ju divákovi predstaviť, ponúknuť a – priblížiť.

STANISLAV KOŠC

Zvestovanie

Olej na plátne, 285 x 205 cm, vytvorený v roku 1609, v súčasnosti uložený v Musée des Beaux-Arts v Nancy

Nech sa mi stane podľa tvojho slova (detail)

**ŽIVOT JE KRÁSNY
CHRÁŇME HO OD POČATIA!**

25. marec je Deň počatého dieťaťa.

Podpor úctu k životu nosením bielej stužky.

Čakaš nečakané dieťa? 0911 350 200, 0917 350 200

www.25marec.sk

Nad básnickou zbierkou Jozefa Leikerta *Pavučina bytia*

Stáť pokojne a s nádejou

Žijeme vo veľkom tresku. Ohlušuje nás dunenie, výbuchy, kvílenie, rev, bubny; všetko je v pohybe, vynárajú sa hrozby, o ktorých sme ani nesnívali, praskajú trámy tisícročných konštrukcií.

Nič nie je sväté a úctyhodné, všetko je dovolené, čo znamená, všetko je na nič, žíme teda dnešku, okamihu, lebo nikdy nevieme, kedy sa roztvorí zem pod našimi nohami.

Podľa fyzikov Veľký tresk na počiatku vesmíru bol zdrojom nesmiernej energie, zárodkom vývoja miliárd rokov. Dnešný Veľký tresk neplodí nijakú energiu, nemá v sebe zárodoky budúceho života. Je Veľkým treskom okamihu, po ktorom nastane veľké kvílenie večne umierajúcich.

PAZÚRIKY PLÁNU

Človek sa vynoril veľmi neskoro po miliárdach rokov. Naučil sa, ako prežiť v podmienkach veľkého chaosu, Veľkého tresku. Človek kolíše medzi ideálom nebies a biologickými pudmi. Je na polceste medzi božskými anjelmi a zvieratami so smutnými očami. Človek je jediný živý tvor, ktorý si uvedomuje sám seba. Každý človek je povrazolezec nad priepasťou. Ak stratí túžbu dostať sa na druhý breh, ak stratí nádej, zrúti sa do priepasti pod sebou.

Tisícročia ľudskej civilizácie sú hľadáním vlastnej identity, zmyslu existencie. Sú dobrodružstvom poznania, letopisom nádeje, že človek nie je sám, nie je bezmocnou trstinou vo Veľkom tresku okolo nás.

Filozofia, náboženstvo, umenie sú nástrojmi, pazúrikmi, aby sme zistili, že sme súčasťou väčšieho plánu. Naš fyzický zánik nemusí znamenať zánik našej osobnosti. Môžeme sa teda brániť a vzoprieť Veľkému tresku. Nieкто mimo nás nám dôveruje, miluje nás a čaká nás.

DOLOVANIE PRAVDY

Poézia Jozefa Leikerta je pokusom vzoprieť sa Veľkému tresku, veľkému chao-

su. Básnikov je veľa, na Slovensku sú ich prinajmenej stovky, ale rachot okolitého sveta neprekričia. Treba povedať pravdu. Samotná poézia nestačí, samotné básnenie je nanič, ak nedáva silu stáť, hoci osamele, a vzoprieť sa veľkému chaosu, veľkej deštrukcii.

V škrupine Slova musí byť skrytá Pravda. Inak je to iba bezbrehé táranie, bľabot utopený v okolitom krikú.

Utrpenie skúsené na sebe je najistejšou cestou ako sa dozvedieť pravdu. O zmysle života. Prišla hodina skúšky. Čas ozajstných básnikov.

Básnikov je veľa, ale málo ľudí ich číta a ešte menej im verí. Aj básnik je iba slabý človek a ľahko ho pohltí okolitý veľký chaos. Už aj Pravda sa má overovať za pomoci demokracie. O pravdách sa už hlasuje. Čo robí a vyznáva väčšina – je vraj pravdou. Len málokto sa odvážia povedať, že o pravde sa nehlasuje. Pravda existuje bez ohľadu na to, či nám vyhovuje alebo nie. K pravde sa treba dopracovať poznávaním, odhaľovaním tajomstiev. Pravda sa doluje v mysli a srdci človeka. A keď sa zdá situácia najhoršia, keď vrcholí Veľký tresk, prichádza tajomný prst z nebies a klopká na dvere básnika. Pavučina bytia je priveľmi krehká. Ak ju neochránime, nespevníme, pretrhne sa.

KLOPANIE VEČNOSTI

Vítame novú zbierku básní Jozefa Leikerta. Autor ju nazval *Pavučina bytia*. Dvadsaťsedem útlych básní sa pokúša

spevniť krehkú štruktúru človeka. Kým sme zdraví, bohatí a šťastní, zaobíde-me sa aj bez právd. Zvezieme sa na vládnach Veľkého tresku, zapadneme medzi tisíce tých, čo sa netrápia veľkými otázkami. Keď nás však prikvačí nemocničná posteľ, napichnú nám žily, uväznia v tuneli tomografu, zrazu Veľký tresk okolo akoby umĺkol. Počujeme iba tlkot vlastného srdca, povely lekára, nadýchnuť sa, zadržat dych. Počujeme rozsudok neviditeľných lúčov z prístroja. Sme kandidátmi smrti, okolitý svet je zrazu bezvýznamný. Koľko mesiacov, rokov života nám dávajú prístroje a lekári? Pomôžu nám trápenia terapií? Pomalé kvapky infúzie sú hodinami našej fyzickej pomínutelnosti. Už aj my cítime úzkosť v Getseman-skej záhrade. Už to nie je román, film, televízny seriál, ale zvesť sa týka priamo mňa osobne.

Pred desiatimi rokmi môj pomerne mladý priateľ Jozef Leikert prežil chvíle, keď mu zaklopala na dvere večnosť, pomínutelnosť, nebo či peklo. Utrpenie skúsené na sebe je najistejšou cestou ako sa dozvedieť pravdu. O zmysle života. Prišla hodina skúšky. Čas ozajstných básnikov. Ako obstojím nad priepasťou?

Nová Leikertova básnická zbierka dokazuje, že básnik obstál:

Život ma chytil do siete, ale neumoril.

TRŇ V KORUNE

Básnik Leikert podáva svedectvo o balansovaní na hrane života. Premeniť balansovanie na bilancovanie dokáže len silná osobnosť. Povrazolezec nad priepasťou mobilizuje posledné sily, aby sa

»»

dostal na druhý breh. Je to chvíľa analýzy samého seba. Hľadanie východiska. Úprimnosť k sebe, úprimnosť k ostatným ľuďom, úprimnosť k Bohu. Spoveď vedie k očiste a vytvára novú energiu.

*Aj báseň je spoveď,
preto sa denne modlím veršami.*

Vo veršoch najnovšej básnickej zbierky odkrýva svoje vnútro. Všetci sme náchylní k poklesu.

*Panemôj, som trňom v tvojej
korune.*

*Aj keď nechcem,
bolím ťa.*

Fyzické utrpenie nás presvedča, na akej slabučkej pavučinke visí naše bytie. Ako vraví básnik: *Som smietkou v tvojom oku.* A inde:

*Veľa nepotrebujeme
aj to málo nám nikdy nepatrilo.*

ÚZKA CESTIČKA

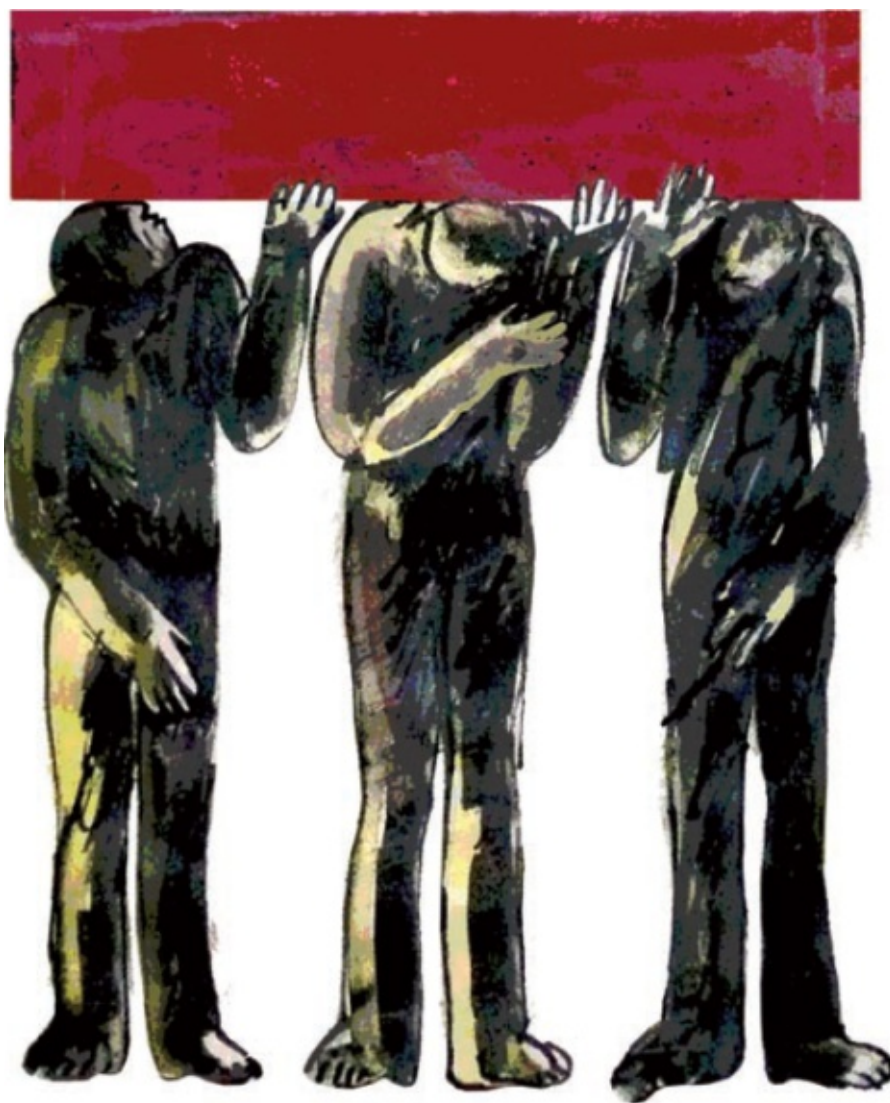
Vedomie ničotnosti a márnosti nášho bytia je križovatkou, na ktorej sa rozhoduje o našom ďalšom osude. Jedna cesta je viacprúdová diaľnica s pestrými bilbordami a hlučným treskom. Vedie k zničujúcemu hromadnému šílenstvu, k záhube. Druhým smerom je hrboľatý chodníček, možno iba úzka škáročka, to ucho ihly, ktorým sa ťava asi neprepchá. Cesta osobnej zodpovednosti, individuálneho spasenia. Prekážková dráha tela i ducha. Kto ju prekoná, je konečným víťazom.

Leikert ponúka úzku cestu. Na jej konci nás čaká Veľký priateľ, skutočný darca života a večnosti. Vlastne sa aj zdráhame nazvať ho pravým menom, lebo v dnešnom svete by to bolo „nekorektné“. Tá druhá úzka, strmá alternatíva väčšine ľudí Veľkého tresku pripadá smiešna a zbytočná. Nepočujú alebo nechcú počuť klopanie večnosti. Len básnik vie svoje:

*Apokalypsa sa blíži
každým nadýchnutím
a nevyriešeným pekným slovom.*

Týmto varovaním Jozef Leikert plní úlohu, ktorá prináleží každému zodpovednému spisovateľovi.

O možnej apokalypse vedia nielen spisovatelia, hovoria o nej politológovia, historici, prognostici, analytici. Téma sa vyhybajú málo zodpovední politici. Hovorí sa o globálnej kríze veľa a hlučne. Málokto však hovorí o prí-

činách a ešte menej sa hovorí o východiskách.

ZODPOVEDNOSŤ BÁSNIKA

Ako spisovateľ a človek, ktorý prežil a v sebe strávil skúsenosť temer storočia, som veľmi rád, že môj mladší priateľ Jozef Leikert rečou poézie prináša do našich dní nádej. Jeho verše hovoria, že perspektíva všeobecného zničenia nie je jediná a neodvratná. V súčasnosti je takýto hlas spisovateľa skôr výnimočný. Na našich knižných pulkoch sú knihy desiatok nových spisovateliek a spisovateľov. Píšu o všeličom. Ostávajú na povrchu. Zahlcuje ich Veľký tresk. Nepočujú ani výzvu času, ani výzvu večnosti.

Čím som starší, tým väčšmi ma ťaží pocit zodpovednosti nielen za seba a svojich blízkych. V podmienkach deklarovanej slobody je každý z nás zod-

povedný za stav vecí okolo nás. Aj my zodpovedáme za spoločnosť, za Slovensko, za ešte nedávno kresťanskú Európu. Osobitná ťarcha spočíva na spisovateľoch. Každé naše slovo, každá naša kniha by mala posilňovať, dvíhať človeka, a nie ho tlačiť do suterénu.

Som rád, že Jozef Leikert patrí k tým nemnohým, ale odvážnym tvorcom, ktorí sa v hukote Veľkého tresku usilujú vydeliť priestor pre ticho, v ktorom človek započuje klopanie večnosti. Človek musí stáť pevne a s nádejou v srdci.

Jozef Leikert to dokázal.

ANTON HYKISCH
(Epilóg knihy *Pavučina bytia*)
(Ilustrácia: Ján Jankovič)

(Odsedy a medzitulky: redakcia)

Jozef Leikert: *Pavučina bytia*, Bratislava, Slovenské centrum PEN, 2015

DEŇ POČATÉHO DIEŤAŤA JE AJ TVOJÍM SVIATKOM

Život medzi riadkami

Básne JOZEFA LEIKERTA sú rozhovorom o svete, o sebe, so svetom, so sebou... Otázky smeruje vlastnému svedomiu, a keď nevie nájsť odpoveď, obracia sa na najspolahlivejšieho spoločníka dialógu, na Boha.

1

Panemôj,
prosím o slovo.

Nie hluché,
ani hlučné.
Také akurát,
aby prešlo uchom ihly.

Vlastne,
stačí toľko,
koľko hodím sýkorkám
v najväčšom mraze.

Každý večer,
kým zaspím,
dotýkam sa ťa špičkami prstov,
ako keď som bol malý
a držal sa maminých šiat.

Vtedy bolo zázračne krásne.

2

Panemôj,
vždy nadránom,
keď sa mesiac ponáhľal zo slnečnej
sústavy,
vediem s tebou tichý monológ.

Poviem ti pár viet,
ako keď dieťaťu vypadne
prvý mliečny zub.

Úprimných,
ale neúplných.

Neodpovedáš
a ja nikdy neviem,
či ma vôbec počúvaš.

Zakaždým ma zobudí preosiaty vietor
a dohola ostrihaná noc.

4

Panemôj,
v bolestiach som sa skrúcal na zemi
a zdalo sa mi,
že najbelší sneh je na krídlach anjela.

Na viac si nepamätám,
až kým ma nezobudilo jachtavé slnko.

Utekali krásnosmutné dni,
ktoré krokovali šľapaje v snehu
i blate.

Dodnes pokorne čakám
na skutočné vzkriesenie.

6

Panemôj,
otvárať skamenené oči
a v ušiach mi znie nárek
zo svätopeterského námestia.

Ján Pavol II. umiera
a ja vstávam z popola.

Tak si chcel,
a tak si urobil,
hoci si mohol aj inak.

Sedem razy si mi doprial
stretnúť sa s ním.

Daroval som mu
knihu mojich básní v poľštine.

Spravil na ňu krížik,
akoby ma pohladil po tvári.
V tej chvíli mi stiekla po duši
najtichšia rosa.

Aj kniha sa volá Rosa na duszi.

10

Panemôj,
krásne je sniť i plakať veršami.
A túžiť po tvojom objatí.

Čoho všetkého som žiadostivý,
milých pokarhaní
aj nezarecitovaných básní.

Rútila sa na mňa
biela nemocničná obloha.
Steny popraskané ako moje pery,
túžiace po dlhých bozkoch.

Očami kreslím obrysy ženských tiel
a opakujem si mená všetkých lások.

Dovysoka vyletuje opitá mucha
a pavúček prostáčik
morduje sa s deravou pavučinou.

Život ma chytil do siete,
ale neumoril.

Aj keď ma našla podkova smrti,
neosedlala si ma.

Odeváľal som jej na lúčnom koníkovi.

www.icommunio.sk
www.razemwdrodze.pl
icommunio@gmail.com

Inštitút Communio Žilina
a Stowarzyszenie Forum Edukacyjne
z Bielska Białej

pozývajú premýšľajúcich katolíkov
hľadajúcich svoje miesto v cirkvi
na formачné stretnutie

DIALÓG NÁRODOV

SPOLU NA CESTE VIERY

25. marca 2017 – Diecézne centrum Žilina
13.30 -18.30

- búranie stereotypov •
- katechéza: Impulzy do nového života•
- diskusia v malých skupinách•
- svätá omša • občerstvenie

FAKULTY STREDOEURÓPSKÝCH ŠTÚDIÍ
UNIVERZITY KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE

Vás srdečne pozýva na vedeckú konferenciu

RUDOLF DILONG A KATOLÍCKA MODERNA

Dátum, čas a miesto konania: 21. marec 2017 o 9:30 hod.

Dražovská 4, Nitra (miestnosť A 112)

Cieľ konferencie: Konferencia je organizovaná v rámci riešenia grantového projektu *VEGA 1/0060/15 Katolícka literatúra v stredoeurópskom priestore*, ktorého cieľom je zmapovať a komparatívne zanalyzovať fenomén katolíckej literatúry v stredoeurópskom priestore, a to konkrétne vo vývinovom procese slovenskej, českej, maďarskej i poľskej literatúry a kultúry. Zároveň je tu možnosť pripomenúť si význam života a diela najvýraznejšej osobnosti slovenskej katolíckej moderny Rudolfa Dilonga.

Vedecký garant: prof. PhDr. Tibor Žilka, DrSc.

Organizačný garant: PhDr. Ján Gallik, PhD.

Objednajte si
dvojtyždenník o náboženstve a kultúre

VOX

Celý ročník
si môžete objednať

kedykoľvek v priebehu roka.

Neprídete tak nielen o jednotlivé čísla, ale ani o prílohy.

**Ročné predplatné je 10 eur,
polročné 6 eur.**

Do správy pre prijímateľa kvôli identifikácii platby
uved'te

priezvisko a adresu

VOX

Dvojtyždenník o náboženstve
a kultúre

Vydáva Rada pre vedu, vzdelanie
a kultúru KBS

Adresa redakcie: Dvojkřížna 4,
821 07 Bratislava

ISSN 1339-3634

Vychádza dvojtyždenne v pdf podobe.
Cirkevný cenzor: ThLic. Zdeno Pupík, PhD

Šéfredaktor: Mgr. Pavol Prikryl
tel. +421 915 793 811,
e-mail: prikryl62@gmail.com

**Predplatné si je možné objednať
e-mailom alebo telefonicky:**

vox.zdruzenie@gmail.com,
prikryl62@gmail.com
+421 915 793 811

Číslo bankového konta:
SK03 0200 0000 0035 0204 0751